

paikallaan, että kansalaiset saavat ensiksi määritellä kantansa valtion päämiestä koskevassa kysymyksessä.

Käsiteltyään presidentinvaalikysymystä Puolueneuvosto toteaa, että valtion päämiehen paikalle on saatava mies, joka presidenttinä kykenee asettumaan puoluekiistojen yläpuolelle, joka kykenee palauttamaan valtiolliseen elämäämme lain ja hyvien tapojen kunnioituksen ja joka jo vaalitaistelussa saa taakseen valitsijoiden enemmistön. Tässä tarkoituksessa Puolueneuvosto hyväksyy yksimielisesti Puolutoimikunnan aloitteen ja toimenpiteet presidentinvaalikysymyksessä ja nimeää entisen oikeuskanslerin Olavi Hongan presidenttiehdokkaaksi. Vedoten kaikkien kansanvaltaisten piirien tukeen Puolueneuvosto valtuuttaa Puolutoimikunnan toimenpiteisiin mahdollisimman laajan kannatuksen saamiseksi Olavi Hongan ehdokkuudelle.

Sosialidemokraattisen Puolueen yhteistyötarjous muille puolueille koskee vain presidentin henkilövaalia. Muissa asioissa puolue säilyttää itsellään - kuten muutkin puolueet - vapaan toimivallan. Omasta puolestaan Sosialidemokraattinen Puolue korostaa sellaisen yhteishengen syntymistä, joka parhaalla mahdollisella tavalla edistää pyrkimyksiä kansanvallan lujittamiseksi ja vähävaraisen väestön elinehtojen parantamiseksi.

P u h e e n j o h t a j a : On kuultu menettelytapavaliokunnan ehdotus julkilausumaksi. Halutaanko asian johdosta keskustella.

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Julkilausuma hyväksyttiin yksimielisesti.

Kokouksen päättäminen

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana asiana on kokouksen päättäminen.

Hyvät puoluetoverit! Pyydän kiittää puolueneuvoston jäseniä ja muita läsnäolijoita hyvästä kokouksesta. Tämä kokous on ollut yksimielinen sanan todellisessa merkityksessä, mutta se ei suinkaan ole ollut velto ja saamaton, vaan täällä on seurattu asioita kiinteästi ja käyty niihin tarmolla kiinni. Olemme joutuneet käsittelemään tämän päivän aikana puolueen piirijärjestöjen asioita, mutta ennen kaikkea olemme tämän kokouksen suurena asiana päättäneet tulevaisuuden kysymyksistä, ei ainoastaan oman puolueen tulevaisuuden kysymyksistä, vaan koko maan tulevaisuuden kysymyksistä. Minun ymmärtääkseni tämän kokouksen tarkoituksena on ollut ennen kaikkea se, että tekemämme ratkaisun avulla saisimme seuraavissa presidentin vaaleissa maalle uuden presidentin. Tässä mielessä voimme varmastikin jokainen luottavaisina lähteä kotikentille työtämme jatkamaan.

On selvää, että edessä olevat ajat eivät tule olemaan enempää oman puolueemme kuin muidenkaan puolueiden kohdalla helppoja, vaan kovan taistelun aikaa. Mutta ymmärtääkseni puolue on ottanut asenteen, jossa se voi vaikuttaa korkealle voitollisiin päätöksiin saakka.

Näissä merkeissä katson kokouksen päättyneeksi. Laulamme kokouksen päätteeksi yhteisesti Työväen marssin.

Kokouksen osanottajat lauloivat seisaaltaan Työväen marssin ensimmäisen ja toisen säkeistön.

P u h e e n j o h t a j a : Kokous on päättynyt.

Merkittiin.

Kokous päättyi kello 15.40.

Kokouksen puolesta:

J. Koikkalainen
Johannes Koikkalainen

Aatto Väyrynen
Aatto Väyrynen

Pöytäkirja tarkistettu ja hyväksytty.

Valtter Laitinen
Valtter Laitinen

Sinikka Lujä
Sinikka Lujä

Puolueneuvoston jäsenet

Puolueneuvoston puheenjohtaja: Tauno Suontausta *→ puheenjohtaja*

Helsingin piiri

- ✓ Valtter Laitinen }
✓ Lempi Lehto } 3
✓ Yrjö Rantala }

varajäsenet:

- Tauno Hietanen
✓ Laila Leskinen
Aarne Koskinen

Uudenmaan piiri:

- ✓ Sinikka Luja }
✓ Erik Laitinen } 3
✓ Lauri Palonen }

varajäsenet:

- Kirsti Tuominen
Viljo Malin
Johannes Rautsiala

Turun etel. piiri

- ✓ Johannes Koikkalainen }
✓ Jorma Salo } 3
✓ Kalle Jokinen }

varajäsenet:

- Veikko Verho
Heikki Munter
Kosti Paasio

Satakunnan piiri

- ✓ Vihtori Fallila }
✓ Leo Suvanto } 3
✓ Erkki Saarinen }

varajäsenet:

- Pauli Lavén
Albert Lehto
Eero Oksanen

Hämeen etel. piiri

- ✓ Antero Nurminen
Aarne Heinonen
✓ Olavi Hakala

varajäsenet:

- Niilo Suominen
✓ Kalle Jyly
Pentti Salmi

Hämeen pohj. piiri

- Viljo Rintala *→ puheenjohtaja*
✓ Unto Kanerva
✓ Aimo Korjus
✓ Pekka Peltonen

varajäsenet:

- Heimo Ahonen
Mauno Lindholm
Hertta Sala
Tarmo Harju

Kymen piiri

- ✓ Hugo Lindqvist
✓ Taisto Mikkola
✓ Pekka Mikkonen
✓ Terttu Pylkkänen
✓ Urho Kivelä

varajäsenet

- Veikko Siukkola
Olavi Marttila
Väinö Ripatti
Katri Lindfors
Antti Heikkeri

Mikkelin piiri

✓ Paavo Ilo

✓ Mauno Auvinen

varajäsenet:

Kauko Laaksovirta

Irja Oranen

Kuopion piiri

✓ Juho Lukkarinen

✓ Aaro Monthan

varajäsenet:

August Matilainen

Yrjö Nurmi

Joensuun piiri

✓ Eino Romppanen

✓ Paavo Tirronen

varajäsenet:

Jalmari Väisänen

Yrjö Väänttinen

Vaasan it. piiri

✓ Feliks Lahtinen

✓ Anselm Ihalainen

✓ Kalle Helander

varajäsenet:

Tauno Heininen

Eero Tuomaala

Arvi Sinipaasi

Vaasan etel. piiri

1 { ✓ Viljo Vuorinen

varajäsen

Mikko Laitinen

Kokkolan piiri

Jaakko Pietilä

varajäsen:

Hugo Aro

Oulun piiri

1 { ✓ Antero Väyrynen

varajäsen:

Jarmo Kõlhi

Kajaanin piiri

1 { ✓ Artturi Okkonen

varajäsen:

Väinö Tõlli

Lapin piiri

1 { ✓ Urho Knuuti

varajäsen:

Niilo Saavalainen

Ruotsal. Työväenliitto

1 { ✓ Lassi Lassila

varajäsen:

Valdemar Heinström

Puoluetöimikunnan jäsenet

✓ Vainö Tanner

✓ Olavi Lindblom

✓ Kaarlo Pitsinki

✓ Martti Viitanen

✓ Rafael Paasio

Väinö Leskinen

✓ Oiva Kaivola

✓ Sylvi Siltanen

✓ Veikko Helle

✓ Onni Oksanen

✓ Viljo Virtanen

✓ Lars Lindeman

 $23 + 14 + 2 = 39$

4

3

4

Tilintarkastajien puheenjohtaja: Väinö V. Salovaara ✓

Sos.-dem. Naisten Keskusliiton edustaja: *Taimi Rinta-Virolainen* ✓

Sos.-dem. Nuorison Keskusliiton edustaja: *Sulis Leppänen* ✓

Sos.-dem. Eduskuntaryhmän edustaja: Rafael Paasio ✓

Läsnäolo- ja puheoikeus:

Puolueen vastuunalaiset toimitsijat:

Valde Nevalainen ✓
Aarne Paananen ✓
Aatto Väyrynen ✓
Pauli Burman ✓

Piiritoimikunnat: ja piirisihteerit:

Helsingin piiri:

Ragnar Lönnqvist ✓

Uudenmaan piiri:

Kauko Tapaninen ✓

Turun et. piiri:

Veikko Hellgren ✓

Satakunnan piiri:

Väinö Vilponiemi ✓

Hämeen et. piiri:

Pekka Valajärvi ✓

Viljo Salomaa ✓

Hämeen pohj. piiri:

Tarmo Harju ✓

Antti Halme ✓

Kymen piiri:

Erkki Kuoppala ✓

Mikkelin piiri:

Aaro Airas ✓

Kuopion piiri:

Keijo Suksi ✓

Joensuun piiri:

Jalmari Väisänen ✓

Kalervo Neiglick ✓

Jyväskylän piiri:

Tauno Kähkönen ✓

Vaasan et. piiri:

Pentti Tenkula ✓

Eeli Lepistö

Kokkolan piiri:

Sulo Itola ✓

Toimi Metsäranta

Oulun piiri:

Erkki Koponen ✓

Kajaanin piiri:

Eetu Karjalainen

Leevi Kovalainen ✓

Lapin piiri:

Heino Uksila ✓

Ruotsalainen Työväenliitto:

Georg Eriksson ✓

Lars Lindeman ✓

Turun Sd. Kunnallisjärjestö:

Esko Niskanen

Tampereen Sd. Kunnallisjärjestö:

Martti Hussi ✓

Lahden Sd. Kunnallisjärjestö:

Pauli Torniaainen ✓

Puoluelehtien edustajat:

- Suomen Sosialidemokraatti:

- Turun Päivälehti:

- Uusi Aika:

- Hämeen Kansa:

- Kansan Lehti:

- Eteenpäin:

Kansan Työ:

- Vapaus:

- Kansan Voima:

- Pohjanmaan Kansa:

- Pohjolan Työ:

Svenska Demokraten:

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto:

Sosialistinen Aikakauslehti:

Työväenlehdistö:

Atte Pohjanmaa ✓

Rafael Laasio ✓

Vilho Rantanen ✓

Mauri Pellonen ✓

Arvo Tuominen ✓

Stig Gahrvald ✓

Alpo Viitinen ✓

Antoni Moilanen ✓

Pentti Ketola ✓

Toivo Nykänen ✓

Eino Kalkkinen ✓ *Aaro Kärkkäinen* ✓

Olli Laitinen ✓

Eino A. Wuokko ✓

Sos.-dem. Raittiusliitto:

Jaostojen puheenjohtajat:

Kasvatustoimikunta:

Maaseutuvaltuuskunta:

Urheilujaosto:

Reino H. Oittinen, *puh*

Ilmari Linna, *puh*

Arvi Heiskanen ✓

Ahti M. Salonen, *puh*

Kutsutut:

Läsnäolo-oikeutta pyytäneet:

Santeri Saarikivi ✓ (puolueen kunniajäsen)

Vihtori Lahti ✓ (Puoluetoimisto)

Arvo Nuolijärvi ✓ "

Heikki Simonen *poissa* ✓ "

Yrjö Virtanen ✓ "

Reino Kanerva *poissa* ✓ "

Unto Niemi ✓ "

Helinä Halava ✓ "

Jarl Nordman ✓

Elo Lehtinen ✓ (Helsingin piiri)

Martti Vasama ✓ "

Veikko Järvinen *poissa* ✓ "

Matti Nieminen ✓ (Työväen Arkisto)

Simo Juntunen ✓ (Sosialidemokraatti)

Irja Lönngren ✓ (Naisten Viesti)

Veikko Kaljunen ✓

A.O. Tamminen, Kuopio *poissa*

Puhejohtajan luovalla olivat lisäksi paikalla:

Jussi Pyy, Kalle Matilainen, Aaro Ahonen,
Albert Sirjola, Eino Sirén, Martti Tykkyläinen,
Toini Ranne, Mauno Hirvisaari, Juhla Mämi,
A. Viikari.

Lite B/12.4.

K E R T O M U S

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toiminnasta v. 1960

I. YLEISKATSAUS

*huom. korjauk-
set siv. 8 ja 18.*

1. Kansainvälinen tilanne

Kansainvälisessä politiikassa alkoi vuosi 1960 optimismin merkeissä. Joulukuussa oli päästy sopimukseen idän ja lännen johtomiesten huipukokouksen kutsumisesta koolle Pariisiin toukokuun puolivälissä. Vuoden alkuviikkoina Yhdysvaltain presidentti Eisenhower suoritti laajan kiertomatkan Etelä-Amerikassa saaden yleensä suopeahkon vastaanoton.

Ranska oli Algerian-politiikassaan saanut vuodelle 1960 sekavan perinnön. Tammikuussa puhkesi Algeriassa uusi vallankumousyritys oikeistoradikaalien johtamana. Armeijan aluksi passiivinen suhtautuminen synnytti äärioikeistossa toiveikkuutta vallankumousliikkeen tulevaisuuteen. Viikon kestänyt barrikaadimellakka tukehtui kuitenkin de Gaullen puututtua voimakkaasti asioiden kulkuun ja vaadittua kapinallisten ehdotonta antautumista. Tämä tapahtuikin ja sen seurauksena myös emämaassa Ranskassa de Gaullen kukistamista suunnitellut ryhmä havaitsi parhaimmaksi luopua aikeistaan. Keskustelut Ranskan valtiontaloutta suunnattomasti rasittavan sisällissodan lopettamiseksi jatkuivat kevään kuluessa hallituksen piirissä ja kesäkuussa de Gaulle kutsui Algerian muhammettilaisen vapaushallituksen edustajat Pariisiin valmistelemaan aseleponeuvotteluja. Neuvottelut kuitenkin raukesivat tuloksettomina jo heinäkuussa. Sota jatkui ja Ranska menetti edelleen arvovaltaansa sen johdosta kaikkialla maailmassa.

Koreassa presidentti Syngman Rheen hallituskausi päättyi huhtikuussa ylioppilaiden johtamien mellakoiden levittyä suorastaan kansanliikkeeksi demokratian palautumista koskevien vaatimusten toteuttamiseksi. Maaliskuussa pidetyissä presidentinvaaleissa - joissa Rheen selitettiin voitaneen - todettiin runsaasti vaaliväärennyksiä ja tämä oli muodollisena syynä vallankumoukselliseen liikehtimiseen. Yhdysvallat sanoutui irti aikaisemmasta yhteistyöstään Rheen kanssa. Presidentin oli erottava ja toimeenpantava parlamenttivaalit, joissa uudeksi hallituspuolueeksi tulivat aikaisemmin opposition johdossa olleet demokraatit.

Toukokuussa alkoi Turkissa ylioppilaiden johtamamaailenosoitusten aalto pääministeri Menderesin sisäpolitiikkaa vastaan. Demokratian kan-

nattajat asettivat 'kansallisen ykseyden valiokunnan', joka kenraali Kemal Gurselin johdolla ryhtyi johtamaan valtakunnan asioita demokraattisemmin menetelmin. "Veretön vallankumous" ei johtanut muutoksiin maan ulkopolitiikassa.

Alkukesästä Japanissa sosialistinen oppositio aloitti vastalausekampanjan Yhdysvaltain ja Japanin turvallisuussopimuksen uudistamisen estämiseksi. Pääministeri Kishi puolestaan asettui voimakkaasti kannattamaan turvallisuussopimuksen uudistamista. Mielenosoitusten kärki oli kohdistettu myös presidentti Eisenhowerin Japaniin suunniteltua vierailua vastaan. Kishin oli pakko pyytää vierailun siirtämistä kokien siten arvovaltatappion, mikä johtikin hänen eroonsa. Sijaan tuli liberaalis-demokraattinen Hajato Ikedan hallitus.

Vuoden merkittävin kansainvälispoliittinen kriisi alkoi toukokuussa huippukokouksen aattona. Pääministeri Hrustshev ilmoitti 5.5. amerikkalaisen U-2-tyyppisen tiedustelukoneen tulleen ammutuksi alas Neuvostoliiton alueella joitakin päiviä aikaisemmin. Yhdysvaltojen asenne syytökseen nähden oli vaihteleva, mikä pahensi tilannetta maan arvovallan säilymisen kannalta. Huippukokouksen alkaessa Pariisissa Hrustshev ilmoitti osallistuvansa siihen vain siinä tapauksessa, että Eisenhower esittää anteeksipyyntöä vakoilulennon johdosta. Kun anteeksipyyntöä ei tullut, Hrustshev matkusti suuttuneena kotiinsa. Kylmän sodan viimeat pyyhkivät jälleen yli maapallon. Geneven aseistariisuntaneuvottelut saivat saman kohtalon kuin huippukokouskin.

Kuuban ja Yhdysvaltain välit kiristyivät jatkuvasti diplomaattisella ja taloudellisella rintamalla. Kuuban pääministeri Castro syytti Yhdysvaltoja imperialistisesta politiikasta ja ryhtyi kansallistamaan amerikkalaista omaisuutta Kuubassa. Vastauksena Yhdysvallat rajoitti soke-rintuontia ja muutakin kauppaa Kuubasta, mikä aiheutti Kuuballe taloudellisia vaikeuksia. Neuvostoliitto ja kansandemokratiat tulivat apuun antaen taloudellista tukea Kuuballe eri muodoissa.

Afrikka astui maailmanpolitiikan näyttämölle entistä merkittävämmässä osassa. Vuoden 1960 aikana itsenäistyi maanosassa seitsemäntoista valtiota, joiden osuus Yhdistyneiden Kansakuntien piirissä esiintyvässä vallanjaossa on melkein pä ratkaisevaa laatua. Afrikan kysymys johtikin YK:n olemassaolonsa vaikeimpaan kriisiin erityisesti Kongon sisäisen tilanteen synnyttämän selkkauksen kautta. Tammikuussa belgialaiset valtiat suostuivat Kongon itsenäistymiseen sovittua aikaisemmin eli kesäkuun lopussa. Itsenäistymisen tapahduttua alkoivat levottomuudet. Häikäilemättömän siirtomaapolitiikkansa hedelmiä nauttimaan joutunut Belgia vahvisti Kongossa olevia joukkojaan. Pääministeri Lumumban ja itsenäisyyttään aja-

van Katangan maakunnan pääministeri Tshomben kesken syntyi avoin selkaus. Suurvallat puuttuivat peliin kommunistimaiden asettuessa tukemaan Lumumbaa länsivalttojen tukiessa Kongon presidenttiä Kasavubua, joka pyrki muodostamaan maasta liittovaltion. YK ryhtyi ylläpitämään järjestystä kuohuvassa Kongossa. Tilanne oli ajoittain niin sekava, ettei täysin varmasti voitu sanoa, kuka itse asiassa edusti laillista hallitusvaltaa. YK:n ylimääräisessä yleiskokouksessa syntyi Kongon-kysymyksestä kiivas väittely, jonka tuloksena pääsihteeri Hammarskiöld kuitenkin sai luottamuslauseen Kongon-politiikkansa johdosta. Neuvostoliiton pääministeri Hrustshev saapui itse varsinaiseen yleiskokoukseen saaden monet kommunistimaiden päämiehistä seuraamaan esimerkkiään. Pääsihteeri Hammarskiöld sai osakseen kiivasta arvostelua ja sen yhteydessä Hrustshev vaati hänen eroamistaan sekä pääsihteerin viran muuttamista kolmen miehen triumviraatiksi. Nähdessään YK:n olemassaolon olevan vakavasti uhattuna monet puolueettomat maat siirtyivät tukemaan Hammarskiöldiä ja tämä ratkaisi kiistan pääsihteerin eduksi. Tilanne Kongossa ei kuitenkaan muuttunut ja maa oli avoimen sisällissodan partaalla. Kongolaisten johtajien taistelu vallasta jatkui samoissa merkeissä vuoden loppuun saakka.

Kommunistiblokin piirissä Kiinan ja Neuvostoliiton välinen ideologinen kiista sai yhä selvempiä muotoja. Lokakuun vallankumousjuhlille Moskovaan saapuivat 81 maan kommunistipuolueen johtajat omaan huippukokoukseensa, jossa keskeisimpänä asiana olivat juuri ideologiset erimielisyydet. Lähes puolitoista kuukautta kestänyt kokous päättyi Neuvostoliiton kannan voittoon. Kokouksesta annettiin noin 20.000 sanaa käsittävä julkilausuma, jossa luonnehdittiin kansainvälisen kommunismin toimintaohjelma lähivuodeksi. Vapaissa demokratioissa eivät kommunistit lisänneet voimaansa. Yleisenä suuntauksena oli sosialidemokraattisten puolueiden menestys. Ruotsin ja Tanskan eduskuntavaaleissa sosialidemokraattiset hallituspuolueet lisäsivät kannatustaan ja edustajapaikkojaan.

Marraskuussa kohdistui maailman huomio Yhdysvaltoihin, jonka presidentinvaalien tuloksen katsottiin vaikuttavan suorastaan ratkaisevasti kansainvälisen tilanteen kehittymiseen tulevaisuudessa. Republikaanisen varapresidentti Nixonin ja nuoren demokraatin Kennedyn välinen vaalitaistelu sai laajemmat muodot kuin mitä oli nähty missään aikaisemmissa vaaleissa. Eisenhowerin epäonnistuneen ulkopolitiikan rasitus koitui kohtalokkaaksi Nixonille ja Kennedy selviytyi voittajana. Yleinen mielipide katsoi Kennedyn voiton merkitsevän toivon syntymistä maailmaan ja vuoden viimeisinä viikkoina olikin nähtävissä selviä merkkejä kylmän sodan ilmapiirin lämpenemisestä.

2. Pohjoismainen yhteistyö

Vuoden 1960 aikana väistyivät pohjoismarkkinoita koskevat suunnitelmat lopullisesti suurempien markkinasuunnitelmien tieltä. Kävi ilmeiseksi, että EFTAan liittyneiden pohjoismaiden mielenkiinto oli suunnattu tämän markkina-alueen ongelmiin. Pohjoismaiden pysyvä ministerikomitea taloudellista yhteistyötä varten kokoontui vasta toukokuussa 1960 löytämättä vielä pysyvää perustaa, mille pohjoismaiden välinen taloudellinen yhteistyö olisi rakennettava pohjoismarkkinasuunnitelman rauettua. Epäilemättä Suomen hallituksen EFTAa kohtaan osoittama mielenkiinto ja tämän johdosta käydyt neuvottelut sopivan muodon löytämiseksi Suomen liittymiselle tähän markkina-alueeseen sitoivat siinä määrin sekä Suomen että muiden pohjoismaiden kauppaministereiden ja virkamiesten voimat, ettei aikaa ja työvoimaa voitu uhrata toisarvoisilta näyttävien suunnitelmien tutkimiseen. Yhteisen pohjoismaisen linjan löytäminen vastapainoksi suurten kauppakumppaneitten vaikutusvallalle osoittautui vaikeaksi. Varsinkin maataloustuotteiden markkinointi on erittäin vaikeasti ratkaistavissa ja muodostaa Tanskan kohdalta ensiarvoisen tärkeän ongelman. EFTA-kysymyksen valkeneminen Suomen kohdalla vuoden 1960 lopulla herätti uusia toiveita tiiviimmästä pohjoismaisesta yhteistyöstä ja korostettiin mahdollisuuksia, jotka avautuisivat pohjoismaiden väliselle yhteistyölle EFTAn puitteissa. Ilman elinkeinoelämän taholta tulevia aloitteita on kuitenkin valtiovallan toimenpitein vaikeata tehokkaasti parantaa yhteistyömahdollisuuksia. Eräillä aloilla vuonna 1960 aikaansaatua tuotantoyhteistyötä esim. Valmetin ja ruotsalaisen Asea-yhtiön välillä on pohjoismaiselta kannalta tervehdittävä tyydytyksellä.

Pohjoismarkkinasuunnitelman raukeaminen herätti odotetusti Pohjoismaiden neuvostoon kohdistettua kirpeätä arvostelua. Epäonnistuminen luettiin neuvoston syyksi siitä huolimatta, etteivät asianomaiset hallitukset olleet olleet valmiit poliittisten päätösten tekoon. Neuvoston istunnossa heinäkuussa 1960 käytiin ajoittain kiivastakin keskustelua neuvoston asemasta. Arvostelu kohdistui sekä neuvostoon kokonaisuudessaan että hallituksiin, joita viimeksi mainittuja syytettiin passiivisesta suhtautumisesta neuvoston työhön. Neuvoston istunnossa päätettiin pohjoismaiden pääministereiden ja neuvoston puheenjohtajiston yhteisestä kokouksesta, mikä kokous pidettiin Harpsundissa Ruotsissa lokakuun 6-7 päivinä 1960. Suomea edustivat kokouksessa puhemies Fagerholm ja pääministeri Sukselainen. Kokouksen tuloksena oli neuvoston aseman vahvistuminen ja sen keskeisen merkityksen tunnustaminen myös hallitusten taholta. Mm. Suomessa toteutettiin osittain jo ennen kokousta eräitä uudistuksia organisaation

alalla, mitkä toimenpiteet olivat omiaan tehostamaan yhteistyösuunnitelmien käsittelyä ministeriöissä ja keskusvirastoissa. Epäilemättä neuvoston aseman vahvistumisesta on ollut hyötyä Suomelle, jolle neuvoston merkityksen väheneminen olisi vastaavasti ollut vakava takaisku.

Vuoden 1960 aikana vireillä olevista muista yhteistyösuunnitelmista mainittakoon Kirkkoniemien tehdashanke, joka vuoden loppuun mennessä näytti saaneen virallista kannatusta sekä Norjassa että Suomessa molempien maitten parlamenttien myönnettyä varoja tehtaan perustamista koskevien suunnitelmien toteuttamiseen, Suomessa tosin raaka-aineen saantia koskevin varauksin.

Kolmen pohjoismaan välinen yhteistyö maiden pohjoisimmilla alueilla on vakiintunut liikennekysymysten osalta eikä tieyhteyksiä enää rakenneta huomioimatta naapurimaidenkin etuja. Kautokeinin ja Enontekiön välisen tien valmistuminen sirtyi vuoteen 1961. Paikallisen asujamiston elin- ehtojen ja olojen parantamiseen tähtäävät myös ne toimenpiteet, joihin on ryhdytty lääkintähuollon alalla rajaseudulla. Tätä yhteistoimintaa koskeva lakiesitys annettiin Eduskunnalle joulukuussa 1960.

Tornionjärven vesivarojen hyväksikäyttöä koskevia selvityksiä jatkettiin vuonna 1960.

Yhteisen linjan löytäminen kansainvälisen työjärjestön samapalkkaisuutta koskevan sopimuksen ratifiointikysymyksessä ei osoittautunut mahdolliseksi, mutta on ilmeistä, että kysymyksen käsittely yhteispohjois- maisella tasolla on ollut omiaan viemään asiaa eteenpäin myös Suomessa.

3. Sisäpolitiikka

Vuoden 1960 sisäpolitiikka oli maalaisliittolaisen vähemmistöhallituksen politiikkaa. Jo edellisen vuoden alkupuolella muodostettu Sukse- laisen II hallitus oli ilmoitettu vain tilapäisratkaisuksi. Se muodostui kuitenkin odotettua pitkäikäisemmäksi, mutta samalla myös selvästi epä- parlamentaariseksi. Hallitus ei piitannut eduskunnassa kärsimistään tap- pioista, jotka normaalioloissa olisi ilman muuta tulkittu epäluottamus- lauseiksi.

Vuoden 1959 kokemuksista tiedettiin, ettei tasavallan presidentti suostuisi nimittämään sellaista enemmistöhallitusta, jonka ulkopuolelle jäisivät SKDL:n ja "sos.-dem. opposition" eduskuntaryhmät. Maalaisliitto taipui presidentin kantaan sekä sulki omasta puolestaan mahdollisuudet laajemmalle pohjalle rakentuvan vähemmistöhallituksen aikaansaamiseksi. Näin syntyi yhden puolueen hallitusmonopoli.

Näytti selvältä, että hallituksen kaatuminen olisi merkinnyt vain uutta samantapaista hallitusta. Toisaalta myös huoli EFTA-kysymyksen hoitamisesta sitoi vastuuntuntoisia oppositiopuolueita. Ne eivät tahtoneet aiheuttaa hallituskriisiä kesken tärkeiden neuvottelujen. Tämä tiedettiin myös maalaisliitossa, joka käytti eräiden oppositiopuolueiden vastuuntuntoa häikäilemättä hyväkseen.

Sosialidemokraattinen Puolue oli jatkuvasti syrjityssä asemassa. Hallitusmonopolia pitävä maalaisliitto vaati puolueeltamme yhteistyön lunnaksi "eräitä edellytyksiä". Niillä tarkoitettiin lähinnä sitä, että puolueen johto olisi vaihdettava maalaisliittoa tyydyttäväksi. Tämä maalaisliiton painostus oli tarkoitettu huipentumaan keväällä pidetyn Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokouksen aikoihin. Kun tämä maalaisliittolais-simoslainen tavoite jäi saavuttamatta, jatkuivat puolueemme ja maalaisliiton suhteet edelleenkin kylmäkiskoisina ja vailla luottamuksen henkeä.

Kertomusvuoden alussa käytiin maalaisliiton ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kesken viikkokaupalla näennäisiä neuvotteluja hallitus-pohjan laajentamisesta. Niissä ei päästy pitemmälle kuin neuvotteluun siitä, mikä olisi neuvoteltava. Helmikuun 3. päivänä puoluetoimikunta suosittelee näiden tuloksettomien neuvottelujen lopettamista, mikä pian sen jälkeen tapahtuikin.

Puolue oli jatkuvasti eduskunnan hajoittamisen ja uusien vaalien kannalla. Tasavallan presidentti torjui tämän ajatuksen vuoden 1959 valtiopäivien päättäjäispuheessaan, kuten hän on tehnyt myöhemminkin. Sama torjuva kanta oli eduskunnan piilevällä "kansanrintamaenemmistöllä", maalaisliitolla, kommunisteilla ja simoslaisilla. Tämä kävi ilmi silloin, kun eduskunnassa budjettikäsittelyn yhteydessä äänestettiin uusia vaaleja vaativasta sosialidemokraattien ponnesta. Vuoden loppuun tultaessa ajatus uusista vaaleista alkoi jo menettää merkitystään. Jäljellä oli enää yksi istuntokausi, jonka kuluessa oli suoritettava myös tasavallan presidentin vaali. Vielä vuodenvaihteen jälkeen, uusien valtiopäivien alkaessa, sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän lähetystö kävi kuitenkin tasavallan presidentin luona tiedustelemassa hänen lopullista kantaansa uusiin vaaleihin. Vastaus oli selvän kielteinen.

Kertomusvuoden aikana hallitukselle tehtiin vain yksi välikysymys. Se tuli sosialidemokraattiselta ryhmältä 13.5. ja koski valtionrautateiden tilaa. Välikysymyksen tarkoituksena oli saada aikaan asiallinen keskustelu rautatienlaitoksessa havaituista epäkohdista sekä eduskunnan päätösten vastaisesta menettelystä. Hallituspuolue kuitenkin muutti keskustelun poliittiseksi.

Maalaisliitto oli pitkin kevättä tehnyt epävirallisia tunnusteluja hallituskysymyksessä muiden porvarillisten ryhmien sekä simoslaisten taholla. Porvarillisiin ryhmiin päin pidettiin syöttinä EFTA-kysymystä. Simoslaisille riitti lupaus hallitukseen pääsystä. Maalaisliiton ja tasavallan presidentin taholta annettiin ymmärtää, että EFTA-kysymys ratkeaisi suotuisasti vain enemmistöhallituksen avulla. Enemmistöhallitus puolestaan oli kuulemma mahdollinen vain siltä pohjalta, että simoslaiset saisivat 1/3 ministerinpaikoista. Maalaisliiton ehdotuksena oli sellainen enemmistöhallitus, jossa paikat jakautuisivat 5+5+5 maalaisliiton, muiden porvarillisten puolueiden sekä simoslaisten kesken. Kokoomus olisi saanut 3 paikkaa ja kansanpuolueet kumpikin yhden. Ruotsalaiselle kansanpuolueelle asetettiin lisäksi erikoisehto. Sen tuli miehittää paikkansa "maatalousmiehellä". Sellaiseksi kelpasi maalaisliitolle neuvottelujen loppuvaiheessa vain edustaja Korsbäck, mies, jonka arvellaan edellisissä presidentinvaaleissa äänellään ratkaisseensa vaalin Kekkosen hyväksi.

Sosialidemokraatteihin päin tehtiin maalaisliiton kanta täysin selväksi välikysymyskeskustelun yhteydessä. Ryhmän puheenjohtaja Eskola sanoi ryhmänsä kannanottona, että "niin kauan kuin sosialidemokraattisen puoluekokouksen oleellisimmat ratkaisut ovat heidän politiikkansa ohjearna, ei hallitusyhteistyö puolueittemme kesken ole mahdollista".

Avoimesti ilmaistuna tarkoituksena oli syrjäyttää Sosialidemokratinen Puolue porvarillisten ryhmien sekä simoslaisten yhteistoiminnan avulla. Välikysymyskeskustelun päätteeksi maalaisliitto muiden porvarillisten puolueiden sekä simoslaisten tukemana taktikoi äänestyksessä voittoon edustaja Virolaisen ponnien, jossa eduskunta piti toivottavana, että "maahan saataisiin viipymättä muodostetuksi eduskunnan enemmistöön nojautava hallitus..."

Välikysymysäänestyksen jälkeen hallitusneuvottelut muuttuivat virallisiksi. Samalla ne saivat vastaansa ankaran julkisen arvostelun. Yleisen mielipiteen selvä enemmistö tuomitsi kaavailut luonnottomina. Muodollisesti hanke kaatui ruotsalaisen kansanpuolueen vastarintaan, mutta myöhemmin ilmeni, ettei myöskään kokoomuksen eduskuntaryhmän enemmistö hyväksynyt hanketta. Porvareista vain kansanpuolue oli valmis tukemaan maalaisliittoa.

Syyskesällä maalaisliitto "tunnusteli" jälleen hallituspohjan laajentamismahdollisuutta. Yritys oli epävirallinen ja tietävästi sen tavoitteeksi ilmoitettiin kaikkien porvarillisten puolueitten muodostama vähemmistöhallitus. Tämäkin yritys kuivui kokoon. Ennenaikaiset vaalit näyttivät mahdollisilta eikä kokoomuksen ja ruotsalaisten taholla katsottu vii-

saaksi lähteä paikkailemaan maalaisliiton huonoa mainetta. Arvata saat-
taa, että maalaisliitto puolestaan pyrki tällä operaatiollaan iskemään
kiilaa demokraattisten oppositiopuolueiden rintamaan. Yksinään hallit-
seminen alkoi osoittautui kiusalliseksi maalaisliitolle.

Syksyn suurin tapaus politiikassa oli kunnallisvaalit. Niitä on se-
lostettu erikseen tämän toimintakertomuksen asianomaisessa kohdassa.
Vaalien tulos osoitti, että maalaisliiton K-linjalla ja sen kansanrinta-
mablokillä tulisi olemaan vaikeuksia säilyttääkseen valtansa myös uudes-
sa eduskunnassa. Lähinnä pientalonpoikain puolue aiheutti maalaisliitol-
le selvän vaalitappion. Kommunistien saamaa tulosta voidaan tuskin tulki-
ta etenemiseksi edellisiin valtiollisiin vaaleihin verrattuna, vaikka he
paikkasivatkin v. 1956 kärsimiään tappioita. Simoslaisten eli TPSL:n vä-
häinen kannatus, 3,4 % äänistä, näytti olevan todellinen pettymys maa-
laisliiton K-linjalle, joka on rakentanut heidän varaansa paljon tulevai-
suudentoiveita. Maalaisliiton lehdistö näki paljon vaivaa selittääkseen
simoslaisten heikon vaalituloksen parhain päin. Muille porvaripuolueille
kävi puolestaan selväksi, miten pientä ryhmää maalaisliitto oli kaupitel-
lut koko vasemmiston edustajaksi kevätkesällä kaavailtuun "EFTA-halli-
tukseen".

Sosialidemokraattinen Puolue ei kyennyt säilyttämään kunnallisvaa-
leissa vuonna 1956 hankittuja asemia. Olosuhteisiin katsoen vaalien tu-
lostta voidaan kuitenkin pitää hyvänä. Puolueemme sai ~~vain~~ ^{17.500} n. 9000 ääntä
vähemmän kuin SKDL, jolla nykyisessä eduskunnassa on 13 paikkaa enemmän
kuin meillä. Simoslaisuuden aiheuttamat tappiot on jo peritty suurimmalta
osalta takaisin ja kehityksen suunta on jatkuvasti ollut rohkaiseva.

Kertomusvuoden sisäpolitiikka on kaikessa poikkeuksellisuudessaan
ollut rakenteeltaan suoraviivainen. Eduskunnan vajaa neljännes on hal-
linnut maata ylimielisyydellä, johon ei normaalioloissa edes enemmistö-
hallituksella olisi varaa. EFTA-neuvotteluissa, tärkeiden lainsäädäntö-
kysymysten valmistelussa ja korkeimmissa virkanimityksissä on osoitettu
vertaansa hakevaa häikäilemättömyyttä opposition näkökantoja kohtaan.
Tämä politiikka on ollut mahdollista vain tasavallan presidentin tuen
ja opposition hajanaisuuden ansiosta. Eduskunnallisesta oppositiosta
ovat SKDL:n 50 ja simonistiryhmän 14 edustajaa muodostaneet hallitus-
järjestelmän piilevän tukiryhmän, jota yhdistää pyrkimys syrjäyttää
Sosialidemokraattinen Puolue kaikesta vaikutusvallasta.

Sosialidemokraattisen Puolueen politiikan on sanellut perinne sekä
kertomusvuonna pidetyn puoluekokouksen päätökset. Puolue ei ole nytkään
voinut alistua harvainvaltaisuuteen ja epäparlamentaariseen menoon. Se

on koko ajan pyrkinyt terästämään oppositioasennettaan sekä osoittamaan vallinneen hallitussuunnan aiheuttamat vahingot. Eduskuntatyössä puolue on etsinyt toteuttamiskelpoisia ratkaisuja välttämättömille sosiaalisille ja taloudellisille uudistuksille. Tuloksena onkin ollut joukko merkittäviä saavutuksia, jotka ilmenevät eduskuntaryhmän toimintakertomuksesta. Erityisesti on mainittava vuosilomalain ja kansaneläkelain uudistaminen sekä työllisyyslain ja työttömyysvakuutuksen toteuttaminen.

Porvarilliset oppositiopuolueet ovat tavoillensa uskollisina esiintyneet ailahtelevasti myös parlamentarismin peruskysymyksissä. Kaikkien niiden piirissä on esiintynyt elementtejä, jotka ovat valmiit käymään hetken eduilla kauppaa myös periaatekysymyksistä. Tämä kävi erityisen selvästi esille kevätkesäisissä hallitusneuvotteluissa, jolloin nämä piirit olivat EFTA:n nimissä valmiit menemään luonnottomaan hallitusratkaisuun. Aikakirjoihin on syytä merkitä, että ruotsalainen kansanpuolue tuolloin osoitti muihin porvarillisiin puolueisiin verrattuna poikkeuksellista ryhdikkyyttä.

Hallitusta on suosinut harvinaisen hyvä talouskonjunkturi. Sen ansiosta on toistaiseksi vältetty suurtyöttömyys sekä valtiontalouden kassakriisi. Varsinainen talouspolitiikka on kuitenkin jäänyt hoitamatta. Teollistaminen ja suurten ikäluokkien ammattikasvatus sekä työhön sijoittaminen ovat jääneet tilapäisratkaisujen varaan tai kokonaan vaille ratkaisuja. Maatalouden ongelmien ratkaisuesitykset makasivat yhä edellisen hallituksen nimittämässä komiteassa ja suunnitelmia EFTA-sopimuksen vaatimista toimenpiteistä tuotantomme kilpailukyvyyn lisäämiseksi varjeltiin hallituksen suurina salaisuuksina.

Hallitukselta on tyystin puuttunut ote julkiseen mielipiteeseen sekä pyrkimykseen saada eri kansalaisryhmät yhteistyöhön. Se on yrittänyt etsiä itselleen tukea esiintymällä ulkopoliittisesti - Neuvostoliittoon päin - korvaamattomana. Toisaalta se on koettanut vahvistaa asemaansa hajoittamalla vastassaan ollutta demokraattisten puolueiden oppositiota. Molempien pyrkimysten osalta se on saanut vastaansa erittäin voimakkaan kansalaismielipiteen, jonka ensimmäisenä purkautusmistienä nähtäneet tulevat tasavallan presidentin vaalit.

4. Taloudellinen kehitys

Vuoden 1960 aikana taloudellinen noususuhdanteemme edelleen voimistui. Tämä johtui ennen kaikkea viennin suotuisasta kehityksestä sekä yksityisen investointitoiminnan vilkkaudesta kotimaassa. Tuotannollisen toiminnan laajentuminen Länsi-Euroopan maissa oli tärkeimpänä syynä vientimme määrälliseen kasvuun. Vienti muodostui noin 16 % suuremmaksi

kuin 1959 ja samalla myös vientihinnat osoittivat nousua. Kotimainen investointitoiminta laajeni puolestaan 15 % kulutuksen lisäyksen ollessa 7 %. Kokonaistuotannon arvioidaan kasvaneen määrältään 8 %. Hintatason kohoamisen vuoksi lisäys nimellistuloissa oli suurempi eli 13 %. Vuoden jälkipuoliskolla nousukausi alkoi tärkeimmissä läntisissä ostomaissamme jo huomattavasti hidastua. Tämä ilmeni myös meillä, sillä kahden viimeisen vuosineljänneksen aikana tuotannon taso ylitti vuotta aikaisemman vain 6 %.

Elinkeinoittain tarkasteltuna tuotannon lisäys on suurin metsätaloudessa, 15 %. Tämä tulos saavutettiin siitä huolimatta, että kesällä ja syksyllä 1960 hakkuut pääsivät alkamaan tavallista hitaammin työvoiman puutteen ja epäedullisten sääsuhteiden vuoksi. Teollisuudessa tuotannon määrällinen lisäys oli 11 % ja lähes sama tulos saavutettiin myös talonrakennustoiminnassa, liikenteessä ja tukkukaupassa. Keskimääräistä enemmän tuotanto laajentui puunjalostusteollisuudessa sekä investointitavaroita tuottavassa metalliteollisuudessa. Kulutustavaroiden kotimainen tuotanto ja vähittäiskauppa ovat sen sijaan seuranneet kulutuskysynnän edellä mainittua kehitystä. Työllisyystilanteen parantuessa julkisen sektorin rahoittamaa maa- ja vesirakennustoimintaa voitiin edellisestä vuodesta vähentää.

Tämä suotuista kehitys ilmeni myös työllisyystilanteen parantumisena. Kokonaistyöllisyyden arvioidaan kasvaneen yli 3 % ja palkansaajien osalta vastaava luku oli 4 %. Eniten työvoiman määrä kasvoi teollisuudessa, talonrakennustoiminnassa, metsätaloudessa ja liikenteessä. Niinpä teollisuuden työvoima oli vuoden 1960 lopussa 30 000 henkilöä suurempi kuin sen alussa. Työttömyyskortistoihin merkittyjen henkilöiden luku oli vuoden alkaessa 54.900, josta täysin työtä vailla 17 %. Maaliskuussa kortistoihin merkittyjen luku oli korkeimmillaan 69.300, mutta työtä vailla olevien osuus oli jo supistunut. Alkukesästä kortistot voitiin täysin sulkea. Uuden käytännön mukaan niihin merkitään nykyisin vain ne henkilöt, joita ei ole voitu sijoittaa työhön tietyn siirtymäkauden jälkeen. Niinpä vuoden lopussa kortistoissa olikin vain pari sataa henkilöä. Virallisten tilastojen mukaan työttömien määrä oli vuonna 1959 noin 2.3 % ja viime vuonna 1.6 % koko työvoimasta.

Hintatason keskimääräinen kohoaminen oli vuodesta 1959 tuotantokustannushintojen mukaan 5 %. Tukkuhintaindeksi ja kuluttajan hintaindeksi kohosivat molemmat joulukuusta 1959 seuraavan vuoden joulukuuhun 3 %. Edellisessä huomattavin nousu tapahtui metsätaloustuotteissa ja siis kantohintojen nousun vuoksi. Kuluttajan hintaindeksissä suurin kohoaminen oli todettavissa ravinto- ja vuokramenojen osalta. Palkansaajien nimel-

linen ansiotaso osoitti vuodesta 1959 nousua keskimäärin 5 %. Nousu oli sama myös joulukuusta 1959 joulukuuhun 1960. Reaaliensiot kohosivat vastaavasti 2-3 %.

Kuluvan vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana vuotta aikaisempi taso ylitettiin lähes saman verran kuin viime vuoden jälkipuoliskollakin. Taloudellisen aktiviteetin hidastuminen tärkeimmissä läntisissä ostomaissamme rajoittaa erityisesti puutavaran vientimahdollisuuksia ja tämä tulee varmaan heijastumaan myös kotimaisen investointitoiminnan hidastumisena. Paperiteollisuuden tuotteiden kysynnässä odotetaan edelleen lisäystä ja tehtyjen sopimusten vuoksi vienti itäryhmän maihin tulee myös laajentumaan. Kun otetaan huomioon myös eräät muut odotettavissa olevat muutokset kysynnän rakenteessa, voitaneen nousukauden odottaa jatkuvan kuluvana vuonna, mutta huomattavasti hidastuneena.

Valtiontaloudessa noususuhdanne johti tulojen automattiseen lisääntymiseen, samalla kun monet menoerät supistuivat. Niitä mahdollisuuksia, joita nousukausi olisi tarjonnut verotuksen uudistamiseen ja muihin vastaavanlaisiin peruskorjauksiin, ei käytetty hyväksi. Myös kansainvälisen kilpailukykyämme turvaamiseen pyrkivän EFTA-sopimuksen solmiminen viivästyi ja täten välttämätön mukautumisprosessi ei päässyt alkamaan nousukauden aikana, jolloin taloudelliset vaikeudet ovat pienimmillään. Hintatason kohoamisen estämiseksi Suomen Pankki pyrki jatkuvasti kiristämään rahalaitosten luotonantomahdollisuuksia. Sen sijaan hallitus ei kuluneen vuoden puolella katsonut aiheelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin hintojen nousun estämiseksi.

Vuoden 1961 alusta työehtosopimuksissa korotettiin palkkoja arkipyhäkorvaukset huomioon ottaen 4.3 % ja vuoden 1962 alusta vastaava korotus tulee olemaan 3.5 %. Kun otetaan huomioon tuottavuuden nousu, palkkojen korotukset eivät tule aiheuttamaan painetta hintatason vakavuutta vastaan.

II. PUOLUEEN PÄÄTÄNTÄVALTA- JA TOIMEENPANOELIMET

1. Puoluekokous

Vuoden 1957 ylimääräisessä puoluekokouksessa pidettäväksi määrätty sääntömääräinen puoluekokous kutsuttiin koolle Helsinkiin huhtikuun 16. päiväksi 1960 ja pidettiin Helsingin Työväentalossa sanottuna ja kahtena sitä seuraavana päivänä. Kokous oli järjestyksessä puolueen XXV puoluekokous. Puoluekokouksen antaman julkilausuman ohella, jossa puolueen suhtautuminen ajankohtaiseen tilanteeseen sekä maamme ulko- ja sisäpolitiikan keskeisimpiin tavoitteisiin pyrittiin tuomaan mahdollisimman selkeästi ja realistisesti esille, kokouksen päätöksistä olivat tärkeimmät puolueen talous- ja sosiaalipoliittisen ohjelman hyväksyminen 1960-lukua varten, vastaisen maaseututyön pohjaksi tarkoitetun uuden, yhtenäisen maaseutuohjelman hyväksyminen puolueelle sekä puolueen uusien sääntöjen ja sen alajärjestöjen uusien mallisääntöjen hyväksyminen ja vahvistaminen. Puolueen uudet säännöt, joiden mukaan puoluetoimikunnan jäsenluku laski kahteentoista ja puolue neuvostolle valittiin oma puheenjohtajansa, ilmoitettiin yhdistysrekisteriin heti puoluekokouksen jälkeen. Kokouksesta laadittu pöytäkirja varustettiin Väinö Tannerin kuvalla ja julkaistiin hänen 80-vuotispäivänsä aattona maaliskuussa 1961.

Puoluekokoukseen osallistui 166 äänivaltaista puoluekokousedustajaa. Kokouksen virkailijoina toimivat: puheenjohtajina Väinö Tanner, Antti J. Kosonen, Vihtori Fallila ja Uno Nurminen sekä sihteereinä Aatto Väyrynen, Olli Laitinen ja Aaro Kärkkäinen.

Uuden puolue neuvoston jäseniä valittaessa noudatettiin puolueen uusien sääntöjen määräyksiä, joiden mukaan puolue neuvostoon kuuluu puoluekokouksen erikseen valitseman puheenjohtajan lisäksi puoluekokouksen piirijärjestöjen kokousten esittämistä ehdokkaista valitsevat jäsenet, yksi varsinainen ja yksi varajäsen kultakin piirin puolueosastojen yhteenlasketun jäsenmäärän alkavalta 1500-luvulta, eikä yksikään puoluetoimikunnan jäsen voi toimia jäsenenä puolue neuvostossa. Puolue neuvoston puheenjohtajaksi valittiin tohtori Tauno Suontausta. Piirien asettamista ehdokkaista valittuja jäseniä tuli puolue neuvostoon tänä puoluekokouskautena kuullaan 38 varsinaista ja 38 varajäsentä (varajäsenet kaikki varsinaisten jäsenten henkilökohtaisia varamiehiä). Puolue neuvoston jäsenistä on ruotsinkielisten edustajia yksi varsinainen ja yksi varajäsen.

Uusi puoluetoimikunta käsittää vain 12 jäsentä, puheenjohtaja ja puoluesihteerit heihin luettuina. Puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi valittiin äänestyksen jälkeen suurella äänten enemmistöllä entinen puheenjohtaja, tohtori Väinö Tanner. Vastaehtokkaana vaalissa oli päätoimitta-

ja Rafael Paasio. Puoluesihteeriksi valittiin yksimielisesti entinen puoluesihteeriksi, maisteri Kaarlo Pitsinki. Uuden puoluetoimikunnan muut jäsenet käyvät selville jäljempää kohdasta "Puoluetoimikunta".

2. Puolueneuvosto

Puolueneuvoston sääntömääräinen kokous pidettiin kertomusvuonna puoluekokouksen valmistelun merkeissä 27. päivänä helmikuuta. Uudessa kokoonpanossaan puolueneuvosto ei kokoontunut vuoden 1960 aikana.

3. Puoluetoimikunta

Puoluetoimikunnan kokoonpano oli puoluekokoukseen saakka seuraava: puheenjohtaja Väinö Tanner, I varapuheenjohtaja Olavi Lindblom, II varapuheenjohtaja Onni Hiltunen, puoluesihteeriksi Kaarlo Pitsinki ja muut varsinaiset jäsenet Väinö Leskinen, Gunnar Henriksson, Rafael Paasio, Martti Viitanen, Yrjö Rantala, Meeri Kalavainen, Oiva Kaivola, Eetu Karjalainen, Veikko Helle, Sylvi Siltanen ja Onni Oksanen, sekä varajäsenet Erkki Kuoppala, Erkki Saarinen, Paavo Sinkka, Valtter Laitinen, Sulo Manninen, Lempi Lehto, Tyyne Paasivuori, Yrjö Hätinen, Veikko Siukkola ja Eino Sirén.

Puoluekokouksessa valittuun uuteen puoluetoimikuntaan ovat kuuluneet puheenjohtajana Väinö Tanner, varapuheenjohtajana Olavi Lindblom, puoluesihteerinä Kaarlo Pitsinki, ruotsinkielisten järjestöjen edustajana Lars Lindeman sekä muina jäseninä Väinö Leskinen, Sylvi Siltanen, Rafael Paasio, Martti Viitanen, Veikko Helle, Oiva Kaivola, Onni Oksanen ja Viljo Virtanen. Varajäseniä ei puoluetoimikuntaan enää uusien sääntöjen mukaan kuulu.

Puoluetoimikunnan kokouksia on pidetty vuonna 1960 kaikkiaan 8, joista 3 ennen puoluekokousta ja 5 puoluekokouksen jälkeen. Pöytäkirjoihin merkityistä 137 pykälästä on 42 tehty vanhan ja 95 uuden puoluetoimikunnan kokouksissa. Puolueneuvoston puheenjohtaja on kutsuttu kaikkiin puoluekokouksen jälkeen pidettyihin puoluetoimikunnan kokouksiin.

4. Puoluetoimikunnan apuelimet

Puoluekokoukseen asti puoluetoimikunnalla oli sisäisenä apuelimenä työvaliokunta, johon kuului yhdeksän puoluetoimikunnan jäsentä (Väinö Tanner, Olavi Lindblom, Onni Hiltunen, Kaarlo Pitsinki, Väinö Leskinen, Gunnar Henriksson, Rafael Paasio, Yrjö Rantala, Meeri Kalavainen) ja joka piti kertomusvuoden aikana 2 kokousta. Kun uudessa puoluetoimikunnassa on vain 12 varsinaista jäsentä, ei työvaliokuntaa

ole tarvinnut asettaa. Toukokuun 6. päivänä 1960 pidetyssä uuden puolue-toimikunnan järjestäytymiskokouksessa puolue-toimikunta asetti sisäiseksi apuelimekseen kolmijäsenisen t a l o u s v a l i o k u n n a n , johon sanotusta kokouksesta lähtien ovat kuuluneet Väinö Tanner, Olavi Lindblom ja Kaarlo Pitsinki. Valiokunnan sihteerinä on toiminut taloudenhoitaja Aarne Paananen.

Kertomusvuoden aikana toimineiden muiden puolue-toimikunnan apuelinten toiminnasta on puolue-toimikunnalle jätetty seuraavat selostukset:

K u n n a l l i s a s i a i n j a o s t o o n ovat lokakuun loppuun asti kuuluneet entiset eli puheenjohtaja Sulo A. Typpö, varapuheenjohtajana Olavi Kajala, muina jäseninä Juho A. Kivistö, Veikko Helle, Lauri Aalto, A.J. Salminen, Terttu Pylkkänen, Toivo Puro, Toivo Peltonen, Lars Lindeman ja Aatto Väyrynen. Näistä viisi - Sulo A. Typpö, Olavi Kajala, Juho A. Kivistö, Veikko Helle ja Aatto Väyrynen - toimivat jaoston työvaliokuntana. Puoluekokouksen jälkeen asetettu uusi kunnallisasiasiainjaosto sai kokoonpanonsa lokakuun 24. päivänä pidetyssä puolue-toimikunnan kokouksessa, ja ovat siihen sen jälkeen kuuluneet puolue-toimikunnan valitsemana puheenjohtajana Martti Viitanen sekä muina jäseninä Oiva Kaivola, Veikko Helle, Sulo A. Typpö, Eino Sirén, Toivo Mansner, Juho A. Kivistö ja Aatto Väyrynen.

Jaoston sihteerinä on edelleen tämän kertomusvuoden ajan toiminut puolueen kunnallisasiasiainsihteerä, varatuomari Aatto Väyrynen, joka samalla on entiseen tapaan hoitanut kunnallisopin ja hallinto-oikeuden luento-opettajan tehtävät Työväen Akatemiassa sekä osallistunut alustajana ja esitelmöitsijänä puoluejärjestöissä ja puoluekursseilla suoritettuun sosialidemokraattiseen valistus- ja järjestökasvatustyöhön.

Vanha kunnallisasiasiainjaosto keskittyi kertomusvuoden aikana lähinnä sanotun vuoden lokakuussa toimitettujen kunnallisvaalien valmisteluun ja puolue-toimistosta käsin tapahtuneeseen sosialidemokraattisten valtuustoryhmien ja paikallisten puoluejärjestöjen ohjaukseen kunnallisväen keskuudessa vallinneen hajaannuksen johdosta vaikeutuneessa käytännön työssä. Uusi kunnallisasiasiainjaosto sai vuoden lopulla puolueen eduskuntaryhmältä tehtäväkseen lakialoitteen valmistelun, joka tähtäisi kunnallislain 57 §:ssä olevien määräenemmistö säännösten poistamiseen laista ainakin siltä osin kuin on kysymys uuden tai korotetun määrärahan hyväksymisestä valtuustossa tai uuden kunnallisen viran perustamisesta. Jaoston kielteinen kanta, joka saatettiin eduskuntaryhmän tietoon kertomusvuotta seuranneen vuoden alussa, selviää lähemmin kertomuksen liitteeksi otetusta kunnallisasiasiainjaoston kirjeestä. (Liite n:o 1.)

S o s . - d e m . M a a s e u t u t o i m i k u n n a n kertomus on erillisenä liitteenä. (Liite n:o 2.)

S o s . - d e m . N a i s t e n K e s k u s l i i t o n kertomus on erillisenä liitteenä. (Liite n:o 3.)

S o s . - d e m . O s u u s k a u p p a v ä e n K e s k u s - t o i m i k u n t a a n ovat kuuluneet kertomusvuoden alkupuoliskolla puolueen edustajina Lempi Lehto, Eino Sirén, Valde Nevalainen ja Pauli Burman ja puoluekokouksen jälkeen Veikko Helle, Viljo Virtanen, Valde Nevalainen ja Aatto Väyrynen.

S i i r t o v ä e n a s i a i n j a o s t o o n ovat kuuluneet siirtoväen edustajina Johannes Koikkalainen Turusta, Julius Klami Lahdesta ja Lauri Taskinen Helsingistä sekä puoluetoimikunnan edustajina Kaarlo Pitsinki, Valde Nevalainen ja Aarne Paananen. Meeri Kalavainen on ollut jaoston jäsen puoluekokoukseen saakka. Jaoston puheenjohtajana on toiminut Kaarlo Pitsinki ja sihteerinä Lauri Taskinen.

Jaosto järjesti kesäkuun 18 ja 19 päivinä koko maata käsittävät retkeily- ja neuvottelupäivät Helsingissä ja Vihdissä.

K a s v a t u s t o i m i k u n t a a n kuuluivat alkuvuodesta puheenjohtajana Reino H. Oittinen, varapuheenjohtajana Arvi Hautamäki, sihteerinä Pauli Burman ja jäseninä Yrjö Kallinen, Väinö Liukkonen, Paavo Kuosmanen, Viljo Rantala, Meeri Kalavainen, Mauno Koivisto, Jaakko Rantanen, Urpu Vihavainen, Ulla Tiilikainen, Sakari Kiuru, Olavi Hurri, Lauri Teivainen, Aatto Väyrynen, Väinö Ruusala ja Pentti Sulonen. Lokakuussa puoluetoimikunta vahvisti toimikunnan uuden kokoonpanon seuraavaksi: puheenjohtajana Reino H. Oittinen, varapuheenjohtajana Mauno Koivisto, sihteerinä Pauli Burman ja jäseninä Arvi Hautamäki, Väinö Liukkonen, Paavo Kuosmanen, Sakari Kiuru, Olavi Hurri, Väinö Ruusala, Aulis Leppänen, Martti Pöysälä, Taimi Rinne-Virolainen, Veikko O. Veilahti, Antti-Veikko Perheentupa, Tyyne Paasivuori, Inkeri Airola, Arvo Salo, Viljo Virtanen ja Pentti Anttila.

Toimikunta käsitteli XXV puoluekokouksen sille antamaa tehtävää työväenliikkeen oppilaitosten ja työväenliikkeen kasvatustyön uudelleenorganisointia koskevan ohjelman laatimiseksi. Tässä työssä on kasvatustoimikunnan apuna ollut puoluetoimikunnan asettama erityinen asiantuntijajaosto.

U r h e i l u j a o s t o o n ovat kuuluneet puheenjohtajana Arvi Heiskanen ja muina jäseninä Olavi Suvanto, Eino Wuokko, Väinö Soininen, Eino Haapanen, Anni Flinck, Oiva Kaivola, Aarne Leskinen ja Sulo Lahtinen.

5. Puoluetoimisto

Puoluesihteerinä on toiminut Kaarlo Pitsinki, järjestösihteerinä Valde Nevalainen, taloudenhoitajana Aarne Paananen, kunnallisasiainsihteerinä Aatto Väyrynen ja tiedotus- ja valistussihteerinä Pauli Burman, joka myöskin on hoitanut kansainvälisen sihteerin tehtävät. Pääkirjanpitäjänä on toiminut Oili Paananen, kassanhoitajana Pirjo Elo ja toimistosihteerinä Helinä Halava.

Puolueen palveluksessa olleiden järjestäjien tehtävät selviävät toimintakertomuksen järjestötoimintaa koskevasta osasta.

Puoluetoimiston kirjeenvaihto

Puoluetoimistosta lähetettiin vuoden 1960 aikana yhteensä 148.357 kirjettä. Kirjeenvaihto jakautui seuraavasti:

Kustannustoiminta	15.592 kpl
Järjestötoiminta	10.588 "
Valistustoiminta	44.889 "
Vaalitoiminta	14.879 "
Puoluekokousasiat	2.046 "
Sos.-dem. Naisten Keskusliitto	9.446 "
Tiedotustoiminta	42.342 "
Kunnallistoiminta	2.008 "
TST:n toiminta	3.725 "
O-jaosto	128 "
Maaseutuvaltuuskunta	228 "
Kansainvälinen toiminta	962 "
Luovutetun alueen yhdistyksiä koskevat asiat	38 "
Rekisteriasiat	124 "
Laina-asiat	97 "
Työväentaloasiat	136 "
T-lehdistön toiminta	351 "
Arpajaisasiat	38 "
Sekalaiset	740 "

Yht. 148.357 kpl

III. KUNNALLISVAALIT

Lokakuun 2. ja 3. päivinä 1960 toimitettiin maassa kunnallisvaalit, joissa valittujen kunnallisvaltuutettujen toimikausi kestää vuoden 1961 alusta vuoden 1964 loppuun. Poikkeuksen muodostivat Ahvenanmaan kunnat, joissa valtuutetut valittiin vain kolmeksi vuodeksi ja vaalit tapahtuivat jo 3.9.1960 (Laki 17. päivästä huhtikuuta 1959).

Osanottoprosentti vaaleissa oli koko maan huomioon ottaen täsmälleen sama kuin eduskuntavaaleissa v. 1958 eli 75,0 prosenttia äänioikeutetuista kansalaisista. Tässä suhteessa voitiin näissä kunnallisvaaleissa todeta saavutetun tähänastinen äänestysennätys. Miespuolisista äänioikeutetuista osallistui vaaleihin 77,5 prosenttia ja naispuolisista 72,8 prosenttia (erotus oli siis vain 4,7 prosenttiyksikköä). Äänestysprosentti kaupungeissa ja kauppaloissa oli selvästi korkeampi kuin varsinaisella maaseudulla: kaupungit ja kauppalat 75,5 prosenttia, maalaiskunnat 73,5 prosenttia. Kaupunkien ja kauppaloitten naiset kävivät selvästi runsaslukuisemmin vaaliurnilla kuin maalaiskuntien naiset (prosenttiluvut 74,2 - 70,5). Toisaalta maaseudun yleiset äänestysprosentit Lapin ja Oulun lääneissä olivat silmiinpistävän korkeat (81,6 ja 81,0) verrattuina vastaaviin lukuihin Pohjois-Karjalan, Mikkelin ja Kymen lääneissä (70,8 - 70,8 - 70,6). Poikkeuksellisen alhainen äänestysprosentti Ahvenanmaalla on vanhastaan tunnettu, mutta Sosialidemokraattisen Puolueen kannalta vähemmän merkitsevä asia.

Socialidemokraattisen Puolueen oli vaaleissa pyrittävä pitämään kurissa ne menetykset, jotka sitä uhkasivat puolueesta irtautuneen oppositioryhmän muodostaman reunapuolueen, Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattisen Liiton (TPSL) taholta. Tässä pyrkimyksessä menestytettiin odotettua paremmin, mutta ei läheskään riittävästi kunnallispoliittiselta kannalta. Puolueen vaaliliittojen koko maassa keräämä äänimäärä, 414.440 ääntä, vastasi 21,1 prosenttia annetuista äänistä vastaavan prosenttiluvun oltua vuoden 1956 kunnallisvaaleissa 25,4. TPSL:n vaaliliitot keräsivät ääniä kaikkiaan 66.667 ja saivat prosenttiosuudekseen 3,4. Kaupunkien ja kauppaloitten osalta TPSL:n prosenttiosuus oli 5,2 ja maalaiskuntien 2,2. Socialidemokraattisen Puolueen vaalityötä, joka teknillisessä suhteessa lienee onnistunut paremmin kuin vuoden 1956 jälkeen oli yleensä uskallettu toivoa, häyttasi paitsi käytettävissä olleiden varojen suhteellinen niukkuus erityisesti myös se seikka, että puolueen uudet sisarjärjestöt - Sos.-dem. Naisten ja Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto - eivät vielä olleet ehtineet kehittyä iskuvoimaisiksi joukkojärjestöiksi hajaannusliikkeen kaventaman puolueen rinnalle. Silti ei puolueella ollut aihetta

väheksyä noiden sisarjärjestöjen vaalitaistelussa suorittamaa työtä. Keräsiväthän esim. puolueen naisehdokkaat puolueen vaaliliitoille koko maassa yhteensä ~~22.205~~ ^{62.213} ääntä. Valtuustopaikkojen menetykset äänten hukkaan menon johdosta olivat luonnollisesti vielä suuremmat kuin kokonaisäänimäärän lasku, kuten jäljempänä olevasta tilastoasetelmasta selviää.

Sosialidemokraattisen Puolueen ja "skogilaisten" vuoden 1958 eduskuntavaaleissa keräämä äänimäärä oli yhteensä 484.159. Kuten edellä esitetyistä luvuista ilmenee, Sosialidemokraattisen Puolueen ja TPSL:n kunnallisvaaleissa keräämä äänimäärä teki yhteensä 481.107. Erotus on 3.052 ääntä.

Näissä kunnallisvaaleissa paikkasivat asemiaan kommunistit ja jossain määrin myös porvarilliset, viimeksi mainitut lähinnä kokoomuspuolueen ansiosta. Kommunistien osuus kokonaisäänisadosta nousi 21,2 prosentista v. 1956 22,0 prosenttiin v. 1960. Porvarillisten vaaliliittojen yhteinen ääniosuus nousi vastaavasti 52,8 prosentista v. 1956 53,2 prosenttiin v. 1960. Maalaisliitosta irtautunut Suomen Pientalonpoikien puolue kartutti porvarillisten vaaliliittojen äänimäärää jonkin verran yli 50.000 äänellä. Erittelyä, josta selviäisi porvarillisten puolueiden tarkka osuus niiden yhdessä keräämästä äänimäärästä, ei ole saatavissa. Sanomalehtitiedoista päätellen Kansallinen kokoomuspuolue laskee saaneensa vaaleissa 337.000 ääntä ja Maalaisliitto 414.000 ääntä. Valtuustopaikkojen osalta osoittivat kommunistien ja maaseutualueelta voittonsa keränneiden porvarillisten vaaliliittojen tililleen saamat loppuluvut melkoisesti suurempaa etenemistä kuin edellä mainitut suhteelliset äänimäärät.

Porvarillisten vaaliliittojen yhteinen äänimäärä absoluuttisin luvuin ilmaistuna oli 1.044.325 ja SKDL:n vaaliliittojen vastaava äänimäärä 431.881. Ns. "muita porvareita" oli äänestäjissä tällä kertaa 3.201 (0,2 pros.) ja ns. "muita vasemmistolaisia" 2.845 (0,1 pros.).

Porvarillisten osuus koko maassa annetuista äänistä oli nyt 53,2 prosenttia (vuonna 1956 52,8 prosenttia) ja vasemmiston osuus 46,6 prosenttia (vuonna 1956 46,8 prosenttia). Valtuustopaikkojen osalta vastaavat prosenttiluvut ovat: porvarilliset 60,0 prosenttia (vuonna 1956 58,2), vasemmisto 40,0 prosenttia (vuonna 1956 41,1 prosenttia).

Vaalien tuloksia kuvaavat yhteenvetotaulukot, joissa ei ole otettu huomioon epäitsenäisen Ikaalisten kauppalan lukuja, koska sen asukkaat ovat äänioikeutettuja myös Ikaalisten maalaiskunnan vaaleissa, käsittävät muut 25 kauppalaa sekä 41 kaupunkia ja 481 maalaiskuntaa.

Kunnallisvaalit v. 1960

1. Äänimäärät puolueittain

Kuntaryhmät	Porva- rilliset	Vasem- misto	Sos.- dem. puolue	S i i t ä		Ilmoit- tamattomia	Muut	Kaik- kiaan
				TPSL	SKDL			
aalaiskunnat	689.315	477.392	208.044	25.347	241.156	2.845	2.952	1.169.461
kaupungit + kauppalat	355.010	438.441	206.396	41.320	190.725	-	249	793.700
<u>koko maa</u>	1.044.325	915.833	414.440	66.667	431.881	2.845	3.201	1.963.359
Prosenttiluvut:								
aalaiskunnat	58,9	40,8	17,8	2,2	20,6	0,2	0,3	100,0
kaupungit + kauppalat	44,7	55,3	26,0	5,2	24,1	-	0,0	100,0
<u>koko maa</u>	53,2	46,6	21,1	3,4	22,0	0,1	0,2	100,0
Prosenttiluvut v. 1956:								
aalaiskunnat	57,4	41,8	22,1	-	19,7	0,0	0,6	100,0
kaupungit + kauppalat	45,3	54,5	30,8	-	23,6	0,1	0,2	100,0
<u>koko maa</u>	52,8	46,8	25,4	-	21,2	0,0	0,6	100,0

2. Valtuutetuiksi valitut puolueittain

Kuntaryhmät	Porva- rilliset	Vasem- misto	Sos.- dem. puolue	S i i t ä		Ilmoit- tamattomia	Muut	Kaik- kiaan
				TPSL	SKDL			
aalaiskunnat	6.525	3.807	1.666	165	1.943	33	-	10.332
kaupungit + kauppalat	917	1.159	595	98	466	-	-	2.076
<u>koko maa</u>	7.442	4.966	2.261	263	2.409	33	-	12.408
Prosenttiluvut:								
aalaiskunnat	63,2	36,8	16,1	1,6	18,8	0,3	-	100,0
kaupungit + kauppalat	44,2	55,8	28,7	4,7	22,4	-	-	100,0
<u>koko maa</u>	60,0	40,0	18,2	2,1	19,4	0,2	-	100,0
Prosenttiluvut v. 1956:								
aalaiskunnat	61,1	38,3	20,5	-	17,7	0,1	1,6	100,0
kaupungit + kauppalat	45,6	54,4	30,8	-	23,6	-	0,0	100,0
<u>koko maa</u>	58,2	41,1	22,6	-	18,4	0,1	0,7	100,0

IV. JÄRJESTÖTOIMINTA

1. Yleistä

Merkittävin järjestöpoliittinen tapahtuma puolueemme piirissä oli 16-18/4 pidetty puoluekokous, jossa hyväksyttiin mm. uudet säännöt, talous- ja sosiaalipoliittinen ohjelma ja ohjelma puolueen maaseutupoliittikkaa varten. Kymmenettuhannet puolueen jäsenet osallistuivat asioiden käsittelyyn omissa järjestöissään ennen puoluekokousta, jossa ohjelmat tulivat hyväksytyksi perusteellisen harkinnan jälkeen rakentavan hengen vallitessa.

Lokakuun 2 ja 3 päivinä pidetyt kunnallisvaalit olivat tällä kerralla puolueellemme tavallista merkittävämmät. Nykyiset vallanpitäjät olivat harjoittaneet puolueemme syrjintää vuosikausia, josta on ollut seurauksena, että myöskin kommunistit olivat suhteellisen hyvissä asemissa vaalitaisteluun lähdeittäessä. Sitä paitsi puolueestamme irrottanut ryhmä esiintyi omine vaaliliittoineen kaikkialla siellä, missä sillä suinkin oli mahdollisuuksia. Vuosikymmenien kuluessa suoritetuissa taisteluissa hankittu karaistuneisuus ja peräänantamaton taistelutahto kantoi nytkin hedelmää ja puolueemme menestyi kaikesta huolimatta vaaleissa hyvin.

Jäsenmäärässä tapahtunut kehitys ja vuoden aikana perustettujen yhdistysten lukumäärä ovat parhaimpia todistuksia siitä, että puoluetamme kohdannut kriisiaika on nyt sivuutettu ja uusi nousu on alkanut. Näissä merkeissä on kulkenut muukin järjestöllinen toiminta, josta erityisesti kannattaa mainita kenttäverkoston luominen, joka on jatkunut tasaista vauhtia vaalien jälkeenkin.

2. Valistus- ja opintotoiminta

K u r s s i t o i m i n t a

Vuoden 1960 aikana osallistui kaikkiaan noin 1200 puolueen jäsentä kenttäverkoston yhdysmieskursseille. Nämä kurssit olivat pääasiassa kaksi- tai kolmipäiväisiä. Kesäkuukausina järjestettiin puoluetöimiston toimesta kolme viikon kestänyttä puoluekurssia, joissa oli osanottajia yhteensä 80. Piiri- ja kunnallisjärjestöjen toimesta järjestettiin kymmeniä iltakursseja, joiden ohjelma laadittiin yhteistoiminnassa puoluetöimiston kanssa. Ottaen huomioon puolueen jäsenten osallistumisen työväen sivistysjärjestöjen erilaisille kursseille vuonna 1960 noin 1500 sosiaalidemokraattia oli mukana kurssityön piirissä.

Opintokerhot

Opintokerhotoiminta pysyi vilkkaana edellisen vuoden tapaan. Puolueosastojen yhteydessä toimi 131 opintokerhoa, joissa oli 1641 jäsentä, näistä 1093 miehiä ja 548 naisia.

Opintoasiamiesverkosto

Puolueosastot nimesivät arviolta noin 300 opintoasiamiestä, joista 98 toimi Työväen Sivistysliiton opintoasiamiehinä.

Opintojärjestötoiminta

Työväen Sivistysliiton alaisten opintojärjestöjen toiminta kärsi edelleen puolue-erimielisyyksien vaikutuksista etenkin SAK:n hajoamisen jälkeen. Kaikkiaan kahdeksassatoista opintojärjestössä oli mukana sosiaalidemokraattinen kunnallistoimikunta.

3. Julkaisujen levikki

Sosialistisen Aikakauslehden levikkityö on edelleenkin ollut vain vapaaehtoisen työvoiman varassa. Painosmäärä on toistaiseksi pystytty pitämään ennallaan levikkikilpailujen varassa.

Kalenterijulkaisujamme on pyritty myymään samoin levikkikilpailujen avulla. Palkintoina on ollut 10 ja 20 päivän oleskelu Lomaliiton lomahotelleissa.

4. Tiedotustoiminta

Tiedotusosastosta lähetettiin kentälle kertomusvuoden aikana noin 110.000 tiedotuskirjettä. Pääasiallinen tiedotustoiminta kohdistui kenttäverkoston jäsenistöön, jolle 'Yhdysmies'-tiedotuskirjeen lisäksi lähetettiin erilaista poliittista aineistoa, mm. lentolehtisiä (painos 100.000). Järjestölehti 'Sosialidemokratian Tie' ilmestyi viisi kertaa painoksen ollessa 30.000 kpl.

Tiedotusosasto on laatinut ja lähettänyt sanomalehdille runsaasti puolueen toimintaa ja politiikkaa koskevaa aineistoa.

5. Toimitsijain neuvottelupäivät

Piirisihteerien ja toimitsijain neuvottelukokous järjestettiin keväällä puoluekokouksen yhteydessä. Joulun edellä Pajulahdessa järjestetyille viikon kestäneille kursseille osallistuivat piirisihteerien ja puolueen toimitsijain lisäksi Sos.-dem. Naisten ja Nuorison Keskusliittojen ja Nuorten Kotkain Keskusliiton toimitsijat.

6. Matka-asiamiehet

Puolueen palveluksessa ovat kertomusvuoden aikana olleet seuraavat matka-asiamiehet: Järjestötarkastajana Vihtori Lahti, maaseutujärjestäjänä Heikki Simonen 15/10 saakka, jolloin hän siirtyi pääasiassa maaseutuvaltuuskunnan sihteeriksi ja jonka jälkeen järjestäjänä on toiminut Arvo Nuolijärvi. Toimitsijoina ovat olleet Reino Kanerva, Veikko Nissinen, Yrjö Virtanen ja ruotsalaisilla alueilla Jarl Nordman. Toimitsijoina ovat niin ikään olleet Pauli Riikonen 30/6 saakka, Lauri Leinonen 1/5 lähtien, Arvo Kämäräinen 1/7 -, Paavo Sahlström 1/11 ja Matti Riekkinen 16/11 lähtien.

Pääasiassa kenttäverkostoa luomassa ovat olleet seuraavat toimitsijat: Onni Hyvönen, Aarre Kari, Aarno Lindeqvist, Pentti Saha 30/4 saakka, Pauli Kinnunen 30/9 saakka sekä Nestori Paasimaa ja Vilho Seppälä 1/12 lähtien.

Tarvittaessa on jouduttu turvautumaan tilapäiseen työvoimaan.

7. Piirijärjestöt

Piirijärjestöjä on Suomen Ruotsalainen Työväenliitto mukaan luettuna 17.

Piirisihteereinä ovat toimineet seuraavat henkilöt: Ragnar Lönnqvist (Helsingin piiri), Veikko Kaljunen 15/11 saakka, jonka jälkeen Kauko Tapaninen (Uudenmaan piiri), Joel Viheriäranta 31/1 saakka, jonka jälkeen Veikko Hellgren (Turun etel. piiri), Väinö Vilponiemi (Satakunnan piiri), Viljo Salomaa (Hämeen etel. piiri), Antti Halme (Hämeen pohj. piiri), Erkki Kuoppala (Kymen piiri), Aaro Airas (Mikkelin piiri), Keijo Suksi (Kuopion länt. piiri), Kalervo Neiglick (Pohjois-Karjalan piiri), Tauno Kähkönen (Keski-Suomen piiri), Eeli Lepistö (Vaasan piiri), Toimi Metsäranta (Kokkolan piiri), Erkki Koponen (Oulun piiri), Leevi Kovalainen (Kajaanin piiri), Heino Uksila (Lapin piiri) ja Lars Lindeman (Suomen Ruotsalainen Työväenliitto).

8. Puolueen järjestöt

Kertomusvuoden päättyessä oli puolueessa 1457 yhdistystä ja 183 kunnallisjärjestöä. Näistä oli ruotsinkielisiä 50 yhdistystä ja 7 kunnallisjärjestöä. 22 yhdistystä on puolueesta eronnut tai erotettu ja 38 uutta yhdistystä on perustettu.

Kertomusvuoden aikana perustettiin seuraavat uudet järjestöt:

Perust.	Nimi	Piiri
7/1	Kuljun Sosialidemokraatit	Hämeen l. pohj.
"	Alasen Työväenyhdistys	Mikkelin l.
"	Mäntyharjun Sd. Yhdistys	-"-
"	Pyhäjärven Ol. Sd. Ty.	Oulun l.
9/1	Karjalan Sos.-dem. Naiset	Helsinki
25/1	Hyvinkään Sd. Kunnallisj.	Uusimaa
"	Säämingin Juvolan Ty.	Mikkelin l.
"	Jyväskylän Sos.-dem. Naiskerho	Keski-Suomen l.
"	Pirttikosken Sos.-dem. Ty.	Lapin l.
10/2	Vihteljärven Sd. Ty.	Satakunta
"	Pieksämäen mlk:n Sd. Kunnallisj.	Mikkelin l.
"	Sd. Puolueen Varkauden Kunnallisj.	Kuopion l.
"	Petäjäskosken Sos.-dem. Ty.	Lapin l.
22/4	Myrskylän Sosialidemokraatit	Uudenmaan l.
"	Uotilan Sd. Naisyhdistys	Satakunta
"	Kalvitsan Sd. Ty.	Mikkelin l.
"	Sd. Puolueen Mikkelin Kj.	Mikkelin l.
"	Hankasalmen sosialid. Ty.	Keski-Suomen l.
7/5	Ispoisten ympäristön sosiali- demokraatit	Turun l.
"	Mietoisten Sos.-dem. Yhd. Voima	Turun l.
"	Parkkarin Sosialidemokraatit	-"-
"	Uudenkaupungin Mlk. Sos.-dem. Ty.	-"-
"	Raision Sd. Kunnallisj.	-"-
11/5	Jyväskylän Puutyöväen Sos.-dem. Yhd.	Keski-Suomen l.
25/5	Ratilanvaaran Sos.-dem. Yhd.	Pohj. Karjalan l.
"	Lestijärven Sosialidemokraatit	Vaasan l. pohj.
28/5	Oripään Sosialidemokraatit	Turun l.
"	Haukiputaan Sosialidemokraatit	Oulun l.
14/6	Kuvansin Sosialidemokraatit	Mikkelin l.
"	Maskun Sos.-dem. Ty. "Kipinä"	Turun l.
20/6	Unajan Sd. Ty.	Satakunta
23/6	Keski-Suomen Sos.-dem. Naispiiri	Keski-Suomen l.
1/8	Askaisten Sos.-dem. Yhd.	Turun l.
"	Tampereen Kunnallisväen Sd. Yhd.	Hämeen l. pohj.
"	Keljon Sosialidemokraatit	Keski-Suomen l.

Perust.	Nimi	Piiri
2/8	Lahden Puutyöväen Sosialidemokraatit	Hämeen l. etel.
31/8	Pirkkalan sos.-dem. viran- ja toimenhaltijat	Hämeen l. pohj.
10/11	Saaren Sosialid. Yhd.	Lapin l.
15/11	Pohjois-Hämeen Sos.-dem. Naispiiri	Hämeen l. pohj.
18/11	Tampereen Akateeminen Sos.-dem. Yhd. TASY	-"-
21/11	Sieppijärven Sosialistit	Lapin l.
19/12	Joroisten Maaveden Sos.-dem. Ty.	Mikkelin l.
29/12	Palorannan Sos.-dem. Yhd.	Pohj. Karjalan l.
"	Rovaniemen Teknilliset Sosialidemokraatit	Lapin l.
"	Vuorentaustan Sos.-dem. Yhd.	Hämeen l. pohj.

V. PUOLUEEN LEHDISTÖ JA JULKAISUTOIMINTA

1. Sosialidemokraattiset sanomalehdet

Kertomusvuoden aikana ilmestyi 12 sosialidemokraattista sanomalehteä. Seitsemän kertaa viikossa ilmestyivät puolueen pää-äänenkannattaja Suomen Sosialidemokraatti ja Kansan Lehti, johon Työn Voima on yhdistetty, kuusipäiväisinä Eteenpäin, Hämeen Kansa, Kansan Työ, Turun Päivälehti, Uusi Aika ja Vapaus, kolmipäiväisinä Kansan Voima, Pohjanmaan Kansa ja Pohjolan Työ sekä kaksipäiväisenä Svenska Demokraten.

Puoluelehtien päätoimittajina ovat kertomusvuoden aikana toimineet: Atte Pohjanmaa (Suomen Sosialidemokraatti), H.A. Salokangas (Eteenpäin), Mauno Pelkonen (Hämeen Kansa), Arvo Tuominen (Kansan Lehti), Reino Kaatonen (Kansan Työ), T. Moilanen (Kansan Voima), Pentti Ketola (Pohjanmaan Kansa), Toivo Nykänen (Pohjolan Työ), Rafael Paasio (Turun Päivälehti), Vilho Rantanen (Uusi Aika), Alpo Tiitinen (Vapaus) sekä Gunnar Henriks-son (Svenska Demokraten). Toimitusten henkilökunnassa ei ole tapahtunut sanottavia muutoksia.

2. Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto (TST)

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto (TST) toimi edelleen yhdistetynä Työväenlehdistö Osakeyhtiöön toimittaen jäsenlehdilleen uutisaineistoa, artikkeleita, lukemistoa ja matriiseja.

Päätoimittajana on edelleen ollut Eino Kalkkinen. Muina toimittajina Toivo Kivinen ja Mirjam Valkama. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tiedotussihteeri Aaro Kärkkäinen toimii edelleen TST:n eduskuntaselostajana. Puoluetoimisto ja TST ovat olleet kiinteässä yhteistyössä. Kodin piirin aineistoa on hoitanut Eila Wuokko ja ajanvietaaineistoa Hertta Myllymäki.

3. Sosialistinen Aikakauslehti

Lehden päätoimittajana toimi vuoden 1960 loppuun Väinö Leskinen ja toimitussihteerinä Olli Laitinen. Toimitusneuvostoon ovat kuuluneet Kaarlo Pitsinki, Väinö Liukkonen, Tyyne Paasivuori ja Teppo Meriluoto.

Lehden ulkoasu uusittiin vuoden 1960 alusta ja lehti on nykyisessä muodossaan saanut lukijakunnan hyväksymisen. Lehden tilaajamäärä on pysynyt vuoden aikana saman suuruisena edelliseen vuoteen verrattuna.

4. Muu julkaisutoiminta

Työvään Kalenteri ja Työvään Taskukirja on julkaistu normaaliin tapaan. Folkkalenderin sijaan julkaistiin Folkets Fickkalender. Näiden julkaisujen myyntitulos on pysynyt entisenä.

5. Työväänlehdistö

Suhteellisen hyvän taloudellisen vuoden merkinä voidaan pitää myös sitä, että lehtiliikkeittemme taloudellinen asema osoitti kertomusvuonna jossakin määrin vakaantumista. Vuoden tilinpäätökset voitiin laatia normaalein perustein, ja vuoden taloudellinen tulos osoittaa paria poikkeusta lukuunottamatta vähäistä ylijäämää. Kirjapainokoneiden uudistamiseenkin voitiin, tosin vähäisessä määrässä, sijoittaa varoja. Pääoman puute on kuitenkin edelleen tuntuva ja se vaikeuttaa lehtiliikkeittemme tarkoituksenmukaista hoitoa.

Vaikka kirjapainoalalla yleensä oli työllisyys vuoden aikana kohtalaisen hyvä, mikä myönteisenä piirteenä todettakoon myös omien kirjapainojen osalta, on tätä puolta toiminnassamme vielä mahdollisuus tehostaa keskittämällä kaikki painotyöt entistä tarkemmin omiin kirjapainoihin. Siinä suhteessahan on vielä paljon toivomisen varaa. Tilannetta heikentää edelleen se seikka, että monen työvään keskusjärjestön painotyöt, järjestöjen johtoelinten jouduttua puolueen vastaisten voimien käsiin, teetetään vieraissa painoissa. Tätä vaikutusta on havaittavissa jonkin verran myös ilmoitusmarkkinoiden hajaantumisessa. Ilmoitustulojen nousu T-lehtien osalta ei siten ole tapahtunut rinnan yleisen kehityksen kanssa, mikä taas on ollut osaltaan vaikeuttamassa lehtiemme niin tuiki välttämättöntä kehittämistä. Tämä pysyvä tilanne on ollut omiaan hidastamaan levikkimäärien normaalia kasvua, joskin varsin merkitsevää lisääntymistä on siinäkin suhteessa tapahtunut.

Lehtiemme lukumäärä pysyi kertomusvuoden aikana muuttumattomana. Uusia yhdistämissiä ei tapahtunut, vaikka sitä tarkoittavia valmisteluja edelleenkin jatkettiin. Ne kokeilut, joita tässä suhteessa on suoritettu, ovat ainakin toistaiseksi antaneet myönteisiä tuloksia.

Heinäkuun 4 - 7 päivinä pidettiin Helsingissä työvään lehtiliikkeiden pohjoismainen konferenssi. Ruotsista olivat edustettuina A-Pressen ja Samorganisationen edustajinaan taloudenhoitaja Gösta Eriksson, johtaja Anders Nilsson ja johtaja Joel Ljungqvist, Norjasta A-Pressen, Fremtiden, Arbeidernes Presskontor, Arbeiderbladet ja Samvirke A/L edustajinaan puheenj. Konrad Nordahl, toimittajat Jon Vraa ja Olav Brunvand sekä johtajat John Ona ja Ivar Opsahl sekä Tanskasta A-Pressen edustaji-

naan puheenjohtaja Holger Hansen ja Sören Rishøj Pedersen. T-lehdistöä edustivat konferenssissa Väinö Leskinen, Gunnar Henriksson, Visa Kivi, Toivo Nurmi, Olavi Sarmio, Otso Ojala ja E.A. Wuokko. Konferenssin puheenjohtajana toimi Väinö Leskinen ja sihteerinä toimittaja Osvald Fager.

Konferenssissa käsiteltiin eri maiden tilanneselostukset sekä alustukset "TV-mainonta ja lehtien talous" sekä "Moniväripainatus sanomalehdissä". Alustukset esitti Visa Kivi.

Työväenlehdistöä edustavina eliminä ovat toimineet:

Työväenlehdistön Kannatusyhdistys r.y. puheenjohtajana Kaarlo Pit-sinki sekä johtokunnan jäsenenä Visa Kivi, Väinö Leskinen, Onni Hiltunen ja Aarne Paananen sekä varajäsenenä Toivo Nurmi (Pori) ja Aatto Väyrynen.

Työväenlehdistö r.y. (Työväen Kustannusliikkeiden liitto) puheenjohtajana Visa Kivi sekä johtokunnan jäsenenä Toivo Nurmi, Otso Ojala, Olavi Sarmio ja Olavi Närhi sekä varajäsenenä Eero Tuukkanen ja Reijo Levander.

Työväenlehdistö Oy (yhtiön toiminta liittyy edellä mainittujen yhdistysten toimintaan.)

Yhdistysten sihteerin ja T-lehdistön toimitusjohtajan tehtäviä on o.t.o. hoitanut E.A. Wuokko.

VI. TALOUDELLISET ASIAT

1. Työväentalot

Rahoitusvaikeuksien vuoksi ei puoluetöimiston yhteyteen vielä ole voitu perustaa työväentalojen rakennus- ja korjausosastoa.

Useat yhdistykset ovat edelleenkin olleet vaikeuksissa lainojensa lyhennysten ja korkosuoritusten vuoksi. Vain harvoissa tapauksissa puoluetöimisto on voinut avustaa taloudellisesti perusjärjestöjä.

Työväentaloilla toimivien elokuvateattereiden filmivuokrauspalvelua varten perustettu Elokuvapalvelu Oy on osoittautunut erittäin hyödylliseksi. Kunnollisella palvelulla se on osaltaan auttanut yhdistysten taloudellista toimintaa.

2. Piiri- ym. järjestöjen avustaminen ja eläkkeet

Kertomusvuoden aikana puoluetöimisto suoritti seuraavat avustukset ja eläkkeet:

Kajaanin Sd. Alipiirijärjestö	564.240:-	
Kuopion " Piiritöimisto	564.240:-	
Lapin " " Kemi	626.880:-	
Mikkelin " " "	540.000:-	
Oulun " " "	664.240:-	
Väasan " " Kokkola	626.880:-	
" " " Seinäjoki	624.240:-	
Hämeen " " Hämeenlinna	90.000:-	Eläke
Joensuun " " "	472.209:-	
Jyväskylän " " "	36.000:-	Eläke
Inankylän Sd. Työväenyhdistys	33.169:-	
Lapin Nuoret Kotkat, Karihaara	30.000:-	
Palosaaren Sd. Työväenyhdistys	50.760:-	
Sos.-dem. Naisten Keskusliitto	2.913.369:-	
Akateeminen Sos.-dem.yhdistys	50.000:-	
Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto	500.000:-	
Nuorten Kotkain Keskusl., Hki	49.510:-	(Kok.kul.)
Suomen Pienvilj. Liiton Tamp.s.Piirij.	30.000:-	
Otto Toivonen, Hämeenlinna	50.000:-	Eläke

Mk. 8.515.737:-
=====

Vuoden 1960 aikana annettu lainoja:

Nihattulan Työv. yhdistys, Parola		50.000:-
Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto		
velkakirjoja	800.000:-	
muuta tilivelkaa	604.514:-	
avustusta	<u>500.000:-</u>	<u>1.904.514:-</u>
		Mk. 1.954.514:-
		=====

Suoritettu järjestöjen lainojen lyhennyksiä, korkojen maksuja ym. kuluja:

Halikon Työväenyhdistys		
sähkö- ja palovak.maks.		208.292:-
Könönpellon Sd. Työv.yhdistys		
lainan lyhenn.	300.000:-	
korkoja	445.264:-	
palovak.maksu	<u>51.240:-</u>	796.504:-
Nuijamaan Työväenyhdistys		
lainan lyhenn.	450.000:-	
korkoja	24.881:-	
palovak.maksu	<u>21.840:-</u>	496.721:-
Lapuan Työväenyhdistys		
Korkoja Postisäästö.		325.190:-
Pansion Sd. yhdistys.		
lainan lyhenn.	100.000:-	
korkoja	<u>164.570:-</u>	<u>264.570:-</u>
		Mk. 2.091.277:-
		=====

3. Luovutetun alueen yhdistykset

Kertomusvuoden aikana on luovutetun alueen yhdistyksille palautettu niiden omaisuutta seuraavasti:

Kiviniemen Röykkylän Työv.yhd.	119.653:-	(kaikki)
Särkisalon	960.464:-	"
Koiviston Kauppalan	52.818:-	"
Metsäpirtin	46.800:-	
Kintereen	<u>100.000:-</u>	
	Mk. 1.279.735:-	
	=====	

VII. KANSAINVÄLISET SUHTEET

Sosialistisen Internationaalin sääntöjen mukaan ei sen kongressia pidetty v. 1960 aikana lainkaan. Internationaalin Neuvoston kokous pidettiin huhtikuun lopussa Haifassa, jossa Suomea edusti Pauli Burman. Internationaalin toimistovaliokunta, jossa kuluva kaksivuotiskauden aikana on toisena pohjoismaiden edustajana ollut Pauli Burman, piti kertomusvuoden aikana kaikkiaan neljä kokousta.

Internationaalin yhteyskomitea piti kaksi kokousta, toisen Strassbourgissa, toisen Pariisissa. Näissä kokouksissa käsiteltiin eurooppalaisten kauppajärjestelmien yhteistyötä. Molemmissa edusti Suomea puoluesihteerini Kaarlo Pitsinki. Lisäksi Internationaalin toimesta järjestettiin eurooppalaisten puoluejohtajien kokous Salzburgissa. Tähänkin kokoukseen osallistui Kaarlo Pitsinki.

Sosialistisen Internationaalin pääsihteerini Albert Carthy vieraili Suomessa syyskuussa, ja hänen matkareittinsä maassamme ulottui Turusta ja Helsingistä aina Lappiin saakka. Vierailunsa yhteydessä hän piti useita puheita ja esitelmiä.

Ruotsin Sosialidemokraattisen Työväenpuolueen kongressissa edustivat Suomea puolue-neuvoston puheenjohtaja Tauno Suontausta ja puoluesihteerini. Saksan Sosialidemokraattisen Puolueen Hannoverissa pidetyssä puoluekokouksessa edustivat Suomea puheenjohtaja Väinö Tanner ja puoluesihteerini.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmälle

Puolueen kunnallisasiainjaosto on tänään pitämässään kokouksessa käsitellyt kysymystä kunnallislain 57 §:n muuttamisesta niin, ettei uuden tai korotetun määrärahan hyväksymiseen tai uuden viran perustamiseen enää vaadittaisi lainkohdassa määrättyä 2/3:n määräenemmistöä, mutta todennut, ettei ajankohta hävittyjen kunnallisvaalien jälkeen ole otollinen Eduskuntaryhmän piirissä ajatellun lakialotteen tekemiseen. Määrävähemmistön oikeuksien vähentäminen tuntuu uskalletulta muun muassa sen vuoksi, että kommunistien vahva asema kunnalliselämässä ja maassa yleensä pakottaa sosialidemokraatit monin paikoin toimimaan yhdessä muiden ryhmien kanssa ja että tällaisen toiminnan reaalin perusta oleellisesti heikkenisi, jos sosialidemokraattiset vähemmistöt eri kunnissa menettäisivät ne oikeudet, jotka kunnallislain 57 § siinä tarkoitettulle vähemmistölle takaa.

Kunnallisasiain jaosto on tietoinen siitä, että varsinkin eräissä suurissa kaupungeissa kommunistit käyttävät sanotun lainkohdan vähemmistölle suoma jarrutusvaltaa väärin estäessään tarvittavien määrärahojen myöntämisen asianomaisten järjestöjen suosittelemien palkankorotusten toteuttamiseen tai välttämättömien työttömyystöiden järjestämiseen kuntalaisille, mutta toteaa, että tästä epäkohdasta kärsivien kuntien lukumäärä on sittenkin vähäinen verrattuna niiden kuntien lukumäärään, joissa sosialidemokraatit ovat saavuttamassa määrävähemmistön aseman ja ne oikeudet, jotka kunnallislain 57 § määrävähemmistölle turvaa. Päättäneen vuoden kunnallisvaaleissa kärsityt äänten ja valtuustopaikkojen menetykset maaseudulla sekä eräissä kaupunki- ja kauppalakunnissa eivät saisi vaikuttaa liian paljon Eduskuntaryhmän kannanottoihin tässä kysymyksessä, koska ne johtuivat kaikkien tiedossa olevista tilapäisistä tekijöistä. Ilmeistä on, että tilanne puolueen kohdalta paranee ja selkiää pääosaltaan jo vuoden 1962 eduskuntavaaleissa ja sen jälkeen myös seuraavissa kunnallisvaaleissa. Jos kehitys kuitenkin käy toiseen suuntaan, niin kysymys kunnallislain 57 §:n muuttamisesta on syytä ottaa neljän vuoden kuluttua uudestaan esille.

Edellä kerrottuun nähden kunnallisasiain jaosto on sitä mieltä, että aika tekee tilapäisistä syistä johtuneesta vaalitappiosta huolimatta työtä sellaisen tilanteen syntymiseksi, jossa kunnallislain 57 §:n muuttaminen voidaan suorittaa sosialidemokraattisten valtuustoryhmien toimintamahdollisuuksia vaarantamatta tai niiden liikkumatilaa oleellisesti kaventamatta. Tällä hetkellä tilannetta ei vielä voida pitää sellaisena.

Helsingissä, Sos.-dem. Puoluetoimistossa, 31. päivänä tammikuuta 1961.

Martti Viitanen

Aatto Väyrynen

K e r t o m u s

Sos.-dem. Maaseutuvaltuuskunnan toiminnasta vuonna 1960

Yleistä

Kertomusvuosi muodostui taloudellisessa mielessä harvinaisen edulliseksi. Julkisuuteen saatettujen tietojen mukaan arvioidaan kansantaloutemme kokonaistuotannon kasvaneen vuoden aikana noin kahdeksalla prosentilla ja maataloustuotannon volyymin lisääntyneen edellisestä vuodesta noin 6 %. Ennakkoarvion mukaan lisääntyi vientimme edellisestä vuodesta noin 17 % ylittäen 310 miljardia mk. Tuontimme lisääntyi noin 70 miljardia ja oli noin 335 miljardia mk. Maatalouden kokonaissadon lasketaan olleen 4.913 milj. rehuyksikköä, josta leipäviljasadon suuruudeksi arvioidaan 571 milj. kg ja rehuviljasadon suuruudeksi 1.585 milj. kg. Peltihehtaaria kohden lasketaan satomme olleen 2.122 ry ja nousua siinä edelliseen vuoteen verrattuna 34,6 %. Laadultaan sato oli kuitenkin heikompaa kuin edellisenä vuonna. Myös maidon tuotannossa on edelleenkin tapahtunut lisääystä. Kun noususuhdanne on tunnut erikoisesti puunjalostusteollisuuden alalla, on se merkinnyt myös puutavaran kantohintojen nousua. Arvioidaan kantohintojen ylittävän noin 25 % hakkuukauden 1959-60 tason. Tämän mukaan nousisivat yksityisten myyjien kantorahatulot noin 10 miljardilla markalla edellisestä vuodesta eli noin 50 miljardiin markkaan.

Edellä mainitun luontoisesta kehityksestä johtuen lasketaan kansamme elintason nousseen noin 7 %. Noususta eivät ole kuitenkaan päässeet osallisiksi maaseudun palkkatyöläiset, sillä vaikka työllisyyden parantumisesta johtuen heikosti palkattuja varatöitä onkin ollut vähemmän, niin myös metsätöissä, joissa suurin osa maaseudun työläisistä työskentelee, on maksetut palkat jääneet heikoiksi ja siitä johtuen työläisten ansiotaso varsin alhaiseksi.

Maaseutuvaltuuskunnan toiminta

Huhtikuun 10 p:nä 1960 pidetyssä Maaseutuvaltuuskunnan kokouksessa hyväksytyn toimintasuunnitelman mukaan jouduttiin kertomusvuoden aikana kiinnittämään huomio vuoden aikana toimitettujen kunnallisvaalien antamiin tehtäviin. Niiden ohella sisältyi toimintaan myös entiseen tapaan puolueen ja piirien maaseutujaostojen järjestämällä kursseilla tapahtunut luentotoiminta, piirikokouksissa tapahtunut Valtuuskunnan toiminnan esittely ym. kenttätöiminta sekä lehdistömme avustaminen artikkelijä utismateriaalilla.

Maaseutukurssit

Monien vuosien aikana on pyritty saamaan aikaan erikoiset maaseutuväen valtakunnalliset kurssit. Tänä vuonna sellaiset järjestettiin. Kurssit pidettiin Pajulahden Urheiluopistossa joulukuun 4-9 päivinä ja olivat ne erittäin onnistuneet. Kursseille pyrittiin saamaan kaksi henkilöä jokaisen piirijärjestön alueelta, mikä tavoite onnistuikin muiden kuin Kuopion piirin, Kokkolan piirin ja Oulun piirin alueilta, joista Oulun piiristä oli vain yksi ja kahdesta muista mainituista ei ollenkaan osanottajia. Kursseilla luennoitiin seuraavista aiheista: puolueen uudesta maaseutuohjelmasta, puolueen maatalousohjelman vaiheista, maatalouspolitiikan päivänkysymyksistä, kansantalouden kysymyksistä, metsä- ja uittotyöläisten kysymyksistä sekä useista maatalouden ja maaseudun erikoiskysymyksistä, kuten erikoisviljelmistä, maataloustuote- ja tarvikekaupasta, maatalouden tulolaskelmista, osuustoimintakysymyksistä jne. Maalaiskuntien kunnallispolitiikkaa, puolueemme asemaa muuttuvassa maailmassa, eri puolueiden asemaa ja ohjelmia ja teollistamiskysymyksiä valotettiin myös luennoin ja keskusteluin, samoin maaseudun sosiaalisia kysymyksiä. Luennoitsijoina esiintyivät Maaseututoimikunnan jäsenten ja puoluetoimitsijojen lisäksi tohtori Ahti M. Salonen ja kunnanjohtaja Emil Palonen.

Maaseutuohjelma

Kertomusvuonna pidetyssä puolueemme puoluekokouksessa hyväksyttiin puolueelle uusi ja ajankohtaistettu maaseutuohjelma, jonka kehittämisessä ja laatimisessa olivat valtuuskuntamme nimeämät henkilöt myös mukana.

Valtuuskunnan muu toiminta

Valtuuskunta on pitänyt kertomusvuoden aikana yhden kokouksen, joka pidettiin Helsingissä huhtikuun 10 p:nä. Valtuuskunnan valitsemaan Maaseututoimikuntaan ovat kertomusvuoden ajan kuuluneet seuraavat henkilöt:

Ilmari Linna, puheenjohtajana, Jalmari Väisänen varapuheenjohtajana, Kalervo Haapasalo, Walter Kuusela, Taimi Rinne-Virolainen, Erkki Pernu, Onni Oksanen ja Artturi Koskinen sekä lisäjäseninä Väinö Tikkaola, Paavo Vihavainen ja Viljo Salomaa. Toimikunta on kokoontunut kolme kertaa, ja on kokouksista merkitty pöytäkirjaan 23 pykälää. Toimikunnan valitsema Työvaliokunta on kokoontunut viisi kertaa, ja on kokouksista merkitty pöytäkirjaan 25 pykälää.

Toimikunnan ja Työvaliokunnan puheenjohtajana on toiminut hedelmänviljelijä Ilmari Linna ja sihteerinä toimitsija Heikki Simonen. Työvaliokunnan jäseninä ovat puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi olleet maanvil-

jelijä Jalmari Väisänen, agronomi Erkki Pernu ja maatalousteknikko Paavo Vihavainen.

Uusi toimitsija

Toimikunnan ja työvaliokunnan esityksestä palkkasi puoluetoimikunta maaseututyötä varten uuden toimitsijan. Sellaiseksi valittiin maatalousteknikko Arvo Nuolijärvi Orimattilasta. Nuolijärvi siirtyi tähän tehtävään Pellenraivaus Oy:n palveluksesta ja aloitti työnsä marraskuun puolivälissä. Tähän asti on hän osallistunut kenttätööhön Oulun, Lapin, Kokkolan ja Vaasan piirien alueilla ja Uudellamaalla.

Edustukset

Sos.-dem. Puolueen puoluekokouksessa edusti Valtuuskuntaa Heikki Simonen. Maataloustulokysymystä pohtineessa puolueen koolle kutsumassa toimikunnassa ovat Valtuuskunnan edustajina olleet puheenjohtaja, sihteeri sekä Jalmari Väisänen ja Erkki Pernu.

Valtuuskunnan talous

Valtuuskunnan talous, postitus- ym. kuluineen, on edelleenkin hoidettu puoluetoimiston kautta.

Helsingissä helmikuun 6 päivänä 1961

Sos.-dem. Maaseututoimikunta

K e r t o m u sSos.-dem. Naisten Keskusliiton toiminnasta v. 1960Yleistä

Kertomusvuoden alkupuolella jouduttiin Sos.-dem. Naisten Keskusliiton toiminnassa olosuhteiden pakosta keskittämään kaikki voimat järjestökentän kokoamiseen liiton ja puolueen toimintapiiriin. Tänä aikana sa-
noutuikin suurin osa Sos.-dem. Naisliittoon kuuluneista perusjärjestöis-
tä irti entisestä liitostaan ja sen harjoittamasta Sos.-dem. Puolueen vas-
taisesta toiminnasta liittyen uuteen keskusjärjestöön.

Toinen suurtehtävä talvella 1960 oli valmistautuminen ensimmäiseen edustajakokoukseen, joka pidettiin Helsingissä maaliskuun 27-28 päivinä. Edustajakokouksesta muodostuikin niin osanottajamäärältään kuin myös asia-
runsaudeltaan niin huomattava järjestöpoliittinen tapahtuma, että sosia-
lidemokraattisten naisten järjestökentällä voitiin todeta hajaannustila
päättäneeksi. Kokous keskittyikin yksimielisyyden vallitessa tarkastele-
maan tulevia tehtäviä. Äänivaltaisia kokousedustajia oli kokouksessa
212:sta järjestöstä, yhteensä 267 henkeä, joiden lisäksi 36 varaedusta-
jaa. Useat järjestöt, jotka eivät olleet määräaikaan mennessä ehtineet
tehdä keskusliittoon liittymispäätöstään, halusivat lähettää jonkun jä-
senistään seuraamaan kokousta. Heitä kertyi 73 henkeä. Kokousedustajat,
asianharrastajat, kutsuvieraat, piirijärjestöjen edustajat, liittotoimi-
kunnan jäsenet ja toimihenkilöt mukaan lukien kokouksen yhteinen osanot-
tajamäärä oli 436 henkeä.

Uuden keskusjärjestön organisaatiokysymyksen käsittely oli eräs kes-
keisimpiä kokousasioita. Tämän asian käsittelyyn liittyvistä päätöksistä
mainittakoon, että keskusliiton rekisteröiminen jätettiin toistaiseksi
avoimeksi ja päätettiin jatkaa toimintaa puolueen yhteydessä eli ts. puo-
lueen naisjaostona. Sen sijaan piiriporras pyritään seuraavaan edustaja-
kokoukseen mennessä kautta maan rekisteröimään. Tämä edellyttää naisyh-
distysten perustamista niissä piireissä, jotka ovat toimineet puoluepii-
rien alaisina jaostoina. Perusjärjestöjen kohdalla jatketaan entistä käy-
täntöä, mikä merkitsee sitä, että toiset naisjärjestöt toimivat rekiste-
roityinä yhdistyksinä eli täysivaltaisina puolueosastoina ja toiset ovat
puolueosastojen alaisia naisjaostoja.

Toimintasuunnitelmaa käsitellessään kokous kiinnitti erityisesti
huomiotaan vaalitoimintaan, etenkin syksyllä 1960 toimeenpantavia kunnal-

lisvaaleja silmällä pitäen. Tavoitteeksi asetettiin, että naisten äänestysprosentti olisi saatava kohoamaan 10 % siitä, mitä se oli ollut edellisissä kunnallisvaaleissa. Juhlatoiminnan, valistus- ja sosiaalisen toiminnan tehostaminen herättivät myös paljon keskustelua samoin kuin järjestöemme taloudellisen aseman parantaminen. Näistä asioista tehtiin hyviä päätöksiä, joiden selostaminen tässä yhteydessä lienee kuitenkin tarpeetonta, koska ne ilmenevät lähemmin kokouksen pöytäkirjassa.

Kokouksessa käsitellyistä alustuksista mainittakoon liittotoimikunnan jättämät: Sosiaaliturva ja naiset työmarkkinoilla sekä perusjärjestöjen alustuksista: Naisten taloudellinen ja poliittinen kasvatus, Ansioaitien ongelmat ja heidän asemansa parantaminen, Naistyöttömyys, Asuntokysymys, Nuoriso-ongelmamme ja suullisena alustuksena koulu-uudistuskysymykset.

Liittoneuvosto

Liittoneuvostoon ovat kuuluneet 1960 edustajakokoukseen saakka seuraavat eri piirijärjestöjen edustajat: Annikki Saarela-Johansson, Impi Karvonen, Aila Paasimaa, Edit Terästö, Tyyne Arvila, Maire Haapasalo, Lyyli Aalto, Hanna Ojala, Siiri Karinen, Aili Eskola, Laura Suominen, Laila Ketola, Aune Salama, Sirkka-Liisa Oksanen ja Armi Hellgren. Kaikki varsinaisina jäseninä.

Edustajakokouksessa nimettiin liittoneuvostoon seuraavat jäsenet: Lyyli Aalto, Saima Kankare, Impi Karvonen, Aila Paasimaa, Aune Salama, Vuokko Pöyhölä, Edit Terästö, Kaija Lahti, Tyyne Arvila, Maire Haapasalo, Siiri Karinen, Aili Eskola, Armi Hellgren, Laura Suominen, Laila Ketola ja Hanna Ojala vakinaisina, varajäseninä Tuovi Takatalo, Anna Maria Saraluhta, Emma Ojala, Lahja Meriläinen, Helka Rantanen, Ilkka Lassila, Edit Paasonen, Maire Peri, Aune Karjalainen, Elbe Kuusela, Jenny Eskelinen, Irja Terho, Liisa Rantala, Helvi Lindblom, Katri Iitiä ja Hilja Leskelä sekä lisäjäseninä Kerttu Olenius, Anni Flinck, Kaarina Kitunen, Hellin Väyrynen, Anni Karttunen, Salme Koikkalainen, Ulla Tiilikainen, Inkeri Airola, Kerttu Hiltunen ja Mirjam Majava.

Uusi liittoneuvosto piti ensimmäisen kokouksensa 9.11.1960, jossa valittiin liittoneuvoston puheenjohtajaksi Edit Terästö Kuopiosta ja varapuheenjohtajaksi Inkeri Airola Helsingistä.

Liittotoimikunta

Liittotoimikuntaan kuuluivat edustajakokoukseen saakka: puheenjohtajana Sylvi Siltanen ja muina jäseninä Anni Flinck, Meeri Kalavainen, Alli Lahtinen, Lempi Lehto, Tyyne Paasivuori, Helvi Saarinen, Tellervo Henriks-

son, Ulla Tiilikainen ja Anni Vallanti. Liittotoimikunnan sihteerinä toimi Taimi Rinne-Virolainen.

Edustajakokouksessa valittiin liiton puheenjohtajaksi edelleenkin Sylvi Siltanen ja liittotoimikunnan jäseniksi Meeri Kalavainen, Alli Lahtinen, Lempi Lehto, Annikki Saarela-Johansson, Helvi Saarinen, Tyyne Paasivuori, Tellervo Henriksson, Anni Vallanti ja Taimi Rinne-Virolainen. Liittotoimikunta on valinnut varapuheenjohtajaksi Tyyne Paasivuoren ja sihteerinä on toiminut liiton sihteeri.

Työvaliokuntaan ovat kuuluneet Sylvi Siltanen, Tyyne Paasivuori, Meeri Kalavainen ja Taimi Rinne-Virolainen.

Kertomusvuoden kuluessa on liittotoimikunta kokoontunut 14 kertaa ja näistä kokouksista on pöytäkirjan pykälää laadittu 190. Työvaliokunta on pitänyt 4 kokousta.

Liittotoimikunnan alaisuudessa ovat työskennelleet seuraavat jaostot ja toimikunnat: kansainvälinen jaosto, talousjaosto, sosiaali- ja opintojaosto, kunnallisjaosto, lehtitoimikunta ja Sos.-dem. Naisten Viestin toimitusneuvosto.

Liiton toimisto ja toimihenkilöt

Liiton toimisto on ollut Sos.-dem. Puoluetoimiston yhteydessä Paasivuorenkatu 3, neljännessä kerroksessa, huone n:o 12.

Raha-asioden hoito, kirjanpito, monistus- ja pääosiltaan postitus on hoidettu puoluetoimistossa.

Toimistosta on naisten järjestökentälle lähetetty kirjeitä ja muita lähetyksiä 9.446 kappaletta. Kiertokirjeitä on lähetetty perus- ja piiri-järjestöille 13.

Liiton palveluksessa ovat kertomusvuoden aikana olleet Taimi Rinne-Virolainen sihteerinä, Hilja Tiainen järjestösihteerinä ja kenttätöimittäjänä Ulla Suhonen. Tilapäisenä toimistoapulaisena edustajakokouksen edellä oli Tellervo Henriksson.

Matkapäiviä toimihenkilöillä oli seuraavasti: Taimi Rinne-Virolaisella 73, Hilja Tiaisella 137 ja Ulla Suhosella 59. Sihteeri on tehnyt pääasiassa viikonloppumatkoja piirien keskustoimipaikkoihin ja eri tilaisuuksiin. Ulla Suhonen joutui olemaan sairauden takia talvella 1960 palkattomalla lomalla yli 4 kuukautta.

Yhteistoiminta eri järjestöjen kanssa

Sos.-dem. Naisten Keskusliitto on ollut kiinteässä yhteistyössä Työväen Sivistysliiton, Sos.-dem. Raittiusliiton, Sos.-dem. Nuorison Keskusliiton, Nuoret Kotkat ry:n, Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton, Suo-

men Ammattijärjestön Naisjaoston, Lomaliiton, Kulutusosuuskuntien Keskusliiton ja Kotien Puolesta yhdistyksen kanssa.

Yhteydet ulkolaisiin sisarjärjestöihin

Välittömästi keskusliiton perustamisen jälkeen alkoivat myös kansainväliset yhteydet kehittyä suotuisaan suuntaan. Liiton taholta on lähetetty kaikille sisarjärjestöille eri puolille maailmaa selostus naisliikkeemme piirissä ilmenneistä tapahtumista. Pohjoismaiden sosialidemokraattisille naisjärjestöille tämä lähetettiin yksityiskohtaisine lisäselvityksineen. Edustajakokouksen jälkeen lähetettiin selostus kokouksen kulusta ja esillä olleista pääkysymyksistä pohjoismaille sekä Sosialidemokraattisten Naisten Kansainvälisen Neuvoston sihteerille Mary Saranille. Hän puolestaan on eri maille lähettämissään raporteissa selostanut Suomen sosialidemokraattisten naisten toimintaa yksityiskohtaisesti.

Keskusliiton edustajakokouksessa oli vieraanamme kansainvälisen neuvoston sihteeri sekä edustajat Saksan, Ruotsin, Norjan ja Tanskan sisarjärjestöistä.

Keskusliiton kansainvälinen edustus on ollut seuraava: Ruotsin Sos.-dem. Naisliiton edustajakokouksessa 28.5.-1.6. Sylvi Siltanen ja Tyyne Paasivuori, Saksan sisarjärjestön vieraana maaliskuun vaihteessa Helvi Saarinen, Lempi Lehto ja Edit Terästö ja toinen ryhmä elokuussa, johon kuuluivat Sylvi Siltanen, Annikki Saarela-Johansson, Helka Rantanen, Sirkka-Liisa Oksanen ja Taimi Rinne-Virolainen.

Pohjoismaisille opintopäiville Tanskaan kesäkuussa osallistui Suomesta 29 henkeä. Kansainvälisellä opintoviikolla Sveitsissä oli edustajamme Inkeri Airola.

Pohjoismaisten sosialidemokraattisten naisten yhteistyöneuvostossa edustavat keskusliittoa Sylvi Siltanen ja Helvi Saarinen. Sos.-dem. Naisliitolla ei ole nykyisin edustusta mainitussa neuvostossa.

Piirikokoukset

Kertomusvuoden aikana oli liiton edustaja kaikissa naisten piirikokouksissa. Kokouksissa käsiteltiin mm. liittotoimikunnan alustus perheturvajärjestelmästä.

Valistustyö

Kirjallisen valistustyön muodossa on perusjärjestöille lähetetty alustuksia, joista mainittakoon seuraavat aiheet: Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen periaateohjelma, ajatuksia perhekasvatuksesta, nai-

sestahan se kaikki riippuu, kuntien taloudenhoito, naistyöttömyys ja ammattikasvatus, nainen ja kunta, naisen asema teollistuvassa ja teknillistyvässä yhteiskunnassa ja vuorotyö ja perhe-elämä. Tämän lisäksi on vuoden loppupuolella julkaistu jäsenistöä varten tiedotuslehteä, Sos.-dem. Naisten Viestiä, jonka on toimittanut Irja Lönngren.

Vaalivalistustyö kunnallisvaaleja varten aloitettiin tammikuussa Lahdessa pidetyillä kunnallispäivillä. Osanottajia näillä päivillä oli 250 henkeä. Seuraava huomattavampi tilaisuus muodostui Keuruulle järjestetyistä retkeilypäivistä, joiden yhteyteen järjestettiin vaalikokous. Osanottajia retkeilypäivillä oli n. 1500. Vaalikokouksessa käsiteltiin seuraavat aiheet: miten veromarkkamme käytetään, kuntien asuntopolitiikka, kunnat ja suuret ikäluokat ja kunnallisvaalien käytännölliset valmistelut.

Kunnallisvaaliehdokkaita varten laadittiin puhe, joka postitettiin perusjärjestöille samoin kuin pari lentolehtistä.

Suullista valistustyötä ovat liiton toimihenkilöiden ja liittotoimikunnan jäsenten lisäksi suorittaneet eri piiritoimikuntien jäsenet käyden perusjärjestöjen ym. puhetilaisuuksissa. Liiton toimitsijat kiersivät syyskesällä kaikkien piirien keskustoimipaikat osallistuen paikalliseen vaalityösuunnitteluun. Monet piirijärjestöt pitivät syyspuolella viikonloppukursseja, neuvottelutilaisuuksia jne, joissa useimmissa vieraili liiton edustaja.

Keskusliiton kurssit "Miten aikuisina opimme", pidettiin Pajulahden urheiluopistossa 16-23.10.1960 välisenä aikana. Kursseille osallistui 27 liiton jäsentä. Ohjaajina toimivat Anni Vallanti Työväen Sivistysliitosta ja Taimi Rinne-Virolainen keskusliitosta. Liiton muut toimitsijat osallistuivat myös kurssityöhön.

Kotitaloudellisen kasvatus- ja valistustoiminnan alalla olemme olleet yhteistoiminnassa Kotineuvontaliiton kanssa. Tämän liiton palveluksessa olevat neuvojat ovat pitäneet lukuisia kursseja keskusliiton perusjärjestöissä.

Sosiaalinen toiminta

Sosiaalinen toiminta on jatkunut edelleenkin pääasiassa yhteistoiminnassa Äitien Lomahuollon, Koteja Vanhuksille ry:n ja Ensi Kotien Liiton kanssa. Välittömästi keskusliiton vaikutuspiirissä toimii Kotien Puolesta ry, jonka toiminnan ulottamiseksi koko maahan on suoritettu valmis-televaa työtä.

Taloudellinen toiminta

Taloudellinen toiminta on kaiken muun ohella jäänyt verraten vähäiseksi, etenkin kun epäonnistuimme arpajaisissa, jotka toimeenpantiin yhdessä Sos.-dem. Nuorison Keskusliiton kanssa. Liitto on kuitenkin saanut huomattavia rahalahjoituksia perusjärjestöiltä ja yksityisiltä henkilöiltä.

Mainitsemisen arvoinen tulolähde on ollut ilmoitushankinta, jota on harjoitettu Sos.-dem. Naisten Viestin ja retkeilypäiviä varten valmistetun käsiohjelman puitteissa. Sos.-dem. Naisten Viestin tilaus- ja ilmoitusmaksujen lisäksi on liiton juoksevia menoja varten kertynyt hieman varoja adressien, julisteiden, kutsukorttien yms pienestä myynnistä.

Lopuksi

Taloudellisista vaikeuksista ja toimihenkilöiden vähälukuisuudesta huolimatta on toiminta järjestökentällämme pysynyt tähän saakka aktiivisena. Järjestöllisestä kehityksestä mainittakoon, että kertomusvuoden kuluessa on ollut toiminnassa 7 rekisteröityä piirijärjestöä ja 9 puoluepiirin alaista jaostoa, jotka ovat kaikki perusjärjestöineen keskusliiton jäseninä. Perusjärjestöjen yhteinen lukumäärä oli vuoden lopulla 307. Näistä oli edustajakokoukseen mennessä liittynyt keskusliittoon 280 järjestöä.

Liite C/12.7.
Hgyv.

K E R T O M U S

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän
toiminnasta vuodelta 1960

Talouselämämme v. 1960

Kertomusvuotta tarkasteltaessa voidaan todeta, että silloin saavutti huippunsa vuosina 1957/58 vallinneen laskukauden jälkeen alkanut noususuhdanne. Kaikkien vientitavaroittemme kysyntä on ollut hyvä ja vaikka vientihintojen taso ei ole mainittavasti noussut, on viennin määrällisen kasvun vuoksi maahan tullut runsaasti ulkomaista valuuttaa ja samalla työllisyystilanne ollut niin hyvä kuin se meillä - ottaen huomioon kansantaloutemme rakenteen - voi olla. Ulkomailta tulleiden myönteisten suhdannevaikutteiden lisäksi on viime laskukauden aikana alulle pantu teollinen laajentuminen vaikuttanut edullisesti työllisyyteen ja elinkeinoelämän toimeliaisuuteen jokseenkin kaikilla aloilla.

Teollisuuden kasvu on ilmennyt hyvin laajoina pääomansijoituksina rakennuksiin ja koneisiin, ja erityisesti viime mainittujen suuri kysyntä on voimakkaasti lisännyt tuontia. Kun rahan arvo on pysynyt suhteellisen vakaana - elinkustannusindeksillä mitattuina hinnat ovat kertomusvuoden aikana nousseet noin 3 % - ovat talletukset lisääntyneet ennätysellisesti. Rahalaitoksiin kertyneet säästöt ja viennistä saadut valuutatulot ovatkin tehneet mahdolliseksi tapahtuneet laajat ja uusia työtilaisuuksia lisänneet investoinnit. Kuten ulkomailta tuotettujen pääomavarojen kohdalla, on myös pääoman tarve silti ollut tarjontaa suurempi. Maksutaseen vajaus yhdessä luottopääoman suuren kysynnän kanssa ovatkin vuoden mittaan jatkuvasti kiristäneet rahamarkkinoita.

Aikaisempina vuosina ovat eräänä helpoimmin havaittavista suhdannekehityksen mittareista olleet käytettävissä työttömyysrekisterit. Pahimpina laskukausina, kuten talvella 1958/59, oli rekisteröityjen työttömien määrä korkeimmillaan noin 100 000 paikkeilla. Nykyisin ei verrannollisia lukuja enää voi esittää, mutta jos tilastointi suoritettaisiin entiseen tapaan, saattaisi kertomusvuoden syystalven työttömyyshiippu olla noin 30 000. Sen ohella on huomattava, ettei vuonna 1960 enää ainakaan mainittavasti ollut sellaista piilevää työttömyyttä, joka aikaisemmin aiheutui teollisuuden vajaista työviikoista.

On olemassa merkkejä siitä, että suhdanteet eivät enää vuoden 1961 aikana kehity meidän kannaltamme niin suotuisasti kuin vuoden 1959 jälkeen ja että vuosi 1960 voidaan jälleen päin todeta tämänkertaisen nousukonjunktuurin huipuksi.

Kuluneen vuoden aikana esillä olleista taloudellisista ja talouspoliittisista kysymyksistä tärkeimpänä on pidettävä suhteittemme järjestämisestä ulkoseitsikon eli EFTA:n kanssa. Kysymyksessä olevien maiden keski-

näisessä kaupankäynnissään tähän mennessä toteuttama 20-prosenttinen tullinalennus, josta Suomi ei ole tullut osalliseksi, ei tähänastisen korkeasuhdanteen jatkuessa ole haitannut vientikauppaamme. Jos suhdanteet kuitenkin heikkenevät samalla kun eräiden tärkeiden vientimarkkinointemme, kuten Englannin ja Tanskan, tullee ja jatkuvasti alennetaan esim. ruotsalaisten, mutta ei suomalaisten tuotteiden osalta, alkaa EFTA:n vaikutus tuntua epäedullisena meidän viennissämme eikä voi olla vaikuttamatta tuotantoon ja työllisyyteen. EFTA-kysymyksen ratkaisu siirtyi kuitenkin vuoden 1961 puolelle ja tulee jälleen käsiteltäväksi EFTA-maiden ministerineuvoston kokouksessa helmikuun 14-16 p:nä Genevessä.

Hallituspolitiikka

Koko kertomusvuoden ajan maassa oli Sukselaisen II hallitus, jonka esityksiä eduskunta lukuisissa tapauksissa oleellisella tavalla muutti tai hylkäsi. Monista tärkeistä asioista eduskunta päätti aloitteiden pohjalta. Hallitus puolestaan tyytyi eduskunnan tekemiin ratkaisuihin ja oli valmis arvovaltaansa heikentäviin käännöksiin. Niinpä työntekijäin vuosilomalain käsittelyn yhteydessä hallitus peräytyi suunnitelmistaan saada laki äänestetyksi yli vaalien välittömästi sen jälkeen, kun sosiaalidemokraattien taholla oli uhattu epäluottamusta merkitsevällä ehdotuksella.

Sosiaalidemokraatit tekivät välikysymyksen 13.5. rautateitten asiain epätyydyttävästä hoidosta, ensimmäisenä allekirjoittajana Eino Rautio.

Välikysymyksen ponsi kuului: "Onko hallitus tietoinen siitä, että kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö ei ole ryhtynyt eduskunnan ilmaiseman tahdon mukaisiin toimenpiteisiin rautateiden liikkuvan kaluston nopeaksi hankkimiseksi kotimaiselta teollisuudelta, että mainittu ministeriö ei ole toimittanut eduskunnan edellyttämää tutkimusta rautatiehallituksen tariffipolitiikan uudistamisesta, että ministeriö ei myöskään ole korjannut eduskunnan toteamia rautatiehallinnon piirissä ilmenneitä epäkohtia, sekä jos näin on asian laita, mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä kysymyksessä olevien epäkohtien korjaamiseksi ja eduskunnan tahdon mukaisen asiain hoidon aikaansaamiseksi rautatiehallinnon piirissä".

Keskustelu välikysymyksestä tapahtui eduskunnassa 31.5. Sosialidemokraattien tarkoituksena välikysymyksessä oli nimenomaan asian asiallinen puoli eli korjauksen saaminen rautatiehallinnossa ilmenneisiin epä-

kohtiin. Tässä mielessä sos.-dem. ryhmän taholta ehdotettiin eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava perusteltuun päiväjärjestykseen siirtymismuotoa:

"Eduskunta on kuultuaan hallituksen vastauksen todennut, ettei sen aikaisempia päätöksiä rautatiehallinnon piirissä vallitsevien epäkohtien poistamiseksi ole tyydyttävällä tavalla toteutettu, ja keskustelussa esille tulleiden seikkojen perusteella edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin eduskunnan toteamien epäkohtien poistamiseksi rautatiehallinnon piiristä; huolehtii rautateiden konepajojen jatkuvan työllisyyden turvaamisesta; kalustohankintojen ripeästi toteuttamisesta kotimaan teollisuudelta; tariffipolitiikan uudistamiseksi teollistamiselle myönteiseksi sekä rautatiehallituksen sisäisen toimintakyvyn palauttamiseksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen".

Itse asia jäi käsittelyssä valitettavasti syrjään sen vuoksi, että maalaisliiton ja muitten porvarillisten puolueiden sekä TPSL:n kesken oli käyty neuvotteluja yhteishallituksesta. Maalaisliiton eduskuntaryhmän puheenjohtaja Eskola lausui ryhmänsä kannanoton yhteydessä, "että niin kauan kuin sosialidemokraattisen puoluekokouksen oleellisimmat ratkaisut ovat heidän politiikkansa ohjeena, ei hallitusyhteistyö puolueittemme kesken ole mahdollista". Kun lausunnosta maalaisliittolaiselta taholta annettiin ristiriitaisia tulkintoja, sos.-dem. eduskuntaryhmä välittömästi päätti tiedustella, mitä "oleellisimmat ratkaisut" tarkoittavat, jolloin maalaisliiton ryhmä vastasi vain, ettei sillä ole mitään lisättävää puheenjohtajansa lausuntoon.

Pitkälle ehtineisiin neuvotteluihin ja uskoon uuden hallituksen syntymiseen viittasi ed. Virolaisen (ml) ehdottama ponsi: "Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että vastaus tyydyttää eduskuntaa. Samalla eduskunta ilmoittaa pitävänsä toivottavana, että maahan saataisiin viipymättä muodostetuksi eduskunnan enemmistöön nojautuva hallitus, ja siirtyy päiväjärjestykseen". Eri väliäänestysten jälkeen tämä ponsi, jolle TPSL:n ryhmä oli antanut tukensa, voitti. Välittömänä seurauksena oli, että edellä mainitut uutta hallitusta koskevat keskustelut saivat virallisen kosketuksen muodot.

Tasavallan presidentin tukema hallituskaavailu sisälsi, että maalaisliitto saisi 5 ministeripaikkaa, muut porvarit 5, samoin TPSL. Hämmästyttä julkisuudessa herätti erikoisesti se, että TPSL:lle olisi tullut niin huomattava osuus ministeripaikoista, samoin kuin sosialidemokraatteihin suunnattu diskriminoiva asenne. Ruotsalaisen kansanpuolueen kannanotosta lähinnä johtui, että koko suunnitelma raukesi. Ja kun se ei toteutunut salaisesti suunnitellulla yllätyksellä, porvarillisten puolueiden

äänestäjäkunnalla oli mahdollisuus reagoida hanketta vastaan. Maalaisliiton lehdistöä lukuunottamatta porvarillinen lehdistö piti tällaista hallituskaavailua poliittisesti luonnottomana.

Kun syksyllä toimitetuissa kunnallisvaaleissa TPSL oli kärsinyt murskaavan tappion saaden vain n. 3 % äänistä, edellä mainitun tapainen hallituskaavailu oli menettänyt altaan kokonaan pohjan, vaikka tiedettiin kysymystä käsitellyn vielä vuoden lopussakin. Tasavallan presidentti lausui eräässä vuoden loppupuolella pitämässään puheessa, että taloudellisten etujensa turvaamiseksi maa tarvitsisi enemmistöhallituksen, joka nauttii kaikkialla luottamusta. Tämä lausunto osaltaan kuvaa sitä yleistä käsitystä, ettei hallitus ollut pystynyt maan asioita menestyksellisesti hoitamaan. Tästä myös johtui eduskunnassa tehtyjen ratkaisujen merkityksen kasvaminen.

Ryhmä ja tuotantoelämään liittyvät asiat

Syksyn 1958 ja vuoden 1959 aikana suoritettujen tuotantoelämää koskevien ratkaisujen suotuisa vaikutus ilmeni vuonna 1960 voimakkaana teollisuustuotannon kohoamisena ja työllisyyden parantumisena. Mainittuna aikana toimeenpannut korkokannan alentaminen, vientimaksuvarojen jakaminen puunjalostusteollisuuden laajentamista varten ja ulkolaisen lainan hankkiminen samaan tarkoitukseen, laajennettujen poisto-oikeuksien käyttöön-otto, Pohjois-Suomen teollisuuden verohelpotusten jatkaminen, laivanrakennus- ja muun metalliteollisuuden edistämiseksi annetut lait ym. teollisuuden ekspansiota edistävät ratkaisut voitiin kertomusvuonna todeta onnistuneiksi. Kaikkiin edellä mainittuihin ratkaisuihin oli sos.-dem. ryhmä antanut rakentavan panoksensa.

Kertomusvuoden aikana oli eduskunnassa esillä useita teollisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tullitariffilain uudistamisen yhteydessä jouduttiin käsittelemään kotimaisen teollisuuden tullisuoja ja siinä yhteydessä ryhmä pyrki turvaamaan kotimaisen teollisuuden kilpailuedellytykset. Mainittavampaa riitaa eduskunnassa ei aiheutunutkaan muusta kuin kotimaisen kumi-jalkine-teollisuuden tullisuojusta. Hallitus oli esittänyt tämän teollisuuden alan tullisuojan niin vähäiseksi, ettei p.o. teollisuudelle olisi jäänyt toimintamahdollisuuksia. SKDL:n ryhmä tarrautui kiinni hallituksen esitykseen ja pysyi sen takana loppuratkaisuun saakka. Maalaisliitto perääntyi viime vaiheessa hallituksen linjalta ja niin k.o. alan tullisuoja saatiin tyydyttäväksi ja alan teollisuuden jatkuva toiminta turvatuksi.

TYÖVÄEN ARKISTO

SOS.-DEM PUOLUE

PUOLUENEUVOSTON PÖYTÄKIRJAT

1956 – 61

RULLA 41

KUVANNUT

MONIKKO OY

1981

LOPPU